



Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper
Avdelningen för omvårdnad

Agneta Andersson

Invandrarkvinnors liv i Borlänge och Gemensamma Krafter betydelse för kvinnorna

Immigrant women in Borlänge
and the importance of Gemensamma Krafter for the women

Examensarbete 20 poäng/30 ECTS
Master of Community Care

Datum/Termin: April 2007
Handledare: Kirsti Kuusela
Tentator: Monica Björkström



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

UNISKA Universitetsalliansen Inre Skandinavien

Utbildningsprogrammet ”Master of Community Care” har planerats och genomförts i ett svenskt-norskt samarbete inom Universitetsalliansen Inre Skandinavia (UNISKA). Inom UNISKA samverkar Karlstads universitet, Högskolan Dalarna, Høgskolen i Østfold, Høgskolen i Hedmark, Høgskolen i Lillehammer och Høgskolen i Gjøvik. Detta har gett utbildningen en unik profil.

Programmet har omfattat studier med ämnesbredd, varit tvärprofessionellt och flervetenskapligt med syfte att ge studenterna yrkesmässig och ämnesbred specialkompetens för hälsofrämjande och förebyggande arbete samt socialt förändringsarbete tillsammans med utsatta grupper i lokalsamhället.

Utbildningen har bedrivits under 2003-2006 och omfattat följande fyra moduler:

- Perspektiv och teorier inom hälsofrämjande och förebyggande arbete samt socialt förändringsarbete i lokalsamhället/Perspektiver og teorier relatert til helsefremmende og forebyggende arbeid og handlingsorientert utviklingsarbeid i lokalsamfunnet 20 poäng/10 vt (30 ECTS)
- Strategier och metoder för resursmobilisering och utvecklingsarbete i lokalsamhället/Strategier og metoder relatert til ressursmobilisering og utviklingsarbeid i lokalsamfunnet 30p/15vt (45 ECTS)
- Vetenskapsteori, forskningsmetoder och forskningsplan/Vitenskapsteori, forskningsmetoder og forskningsplan 10 poäng/5vt (15 ECTS)
- Examensarbete/Masteravhandling 20 poäng/10 vt (30 ECTS)

Utbildningen har genomförts som ett projekt och delfinansierats av Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Karlstad och Gjøvik 2006-12-19

Monica Björkström
Svensk projektledare

Rannveig Aure Juvkam
Norsk projektledare

SAMMANFATTNING

Titel:	Invandrarkvinnors liv i Borlänge och Gemensamma Krafter betydelse för kvinnorna
Institution:	Avdelningen för omvårdnad, Karlstads universitet
Kurs:	Fördjupningsarbete i hälsofrämjande och resursmobiliserande arbete, examensarbete 20 poäng
Författare:	Agneta Andersson
Handledare:	Kirsti Kuusela
Tentator:	Monica Björkström
Sidor:	33
Examination:	April 2007
Svenska nyckelord:	Invandrarkvinnor, sociala nätverk, integration

Att hamna i ett okänt land och försöka bli delaktig i majoritetssamhället innebär både psykiska och fysiska svårigheter där hela ens livsvärld förändras. Gemensamma Krafter är ett förebyggande förändringsarbete i ett bostadsområde i Borlänge. Det fungerar bl.a. som en mötesplats för människor från olika kulturer. Syftet med studien var att beskriva och få en ökad förståelse för invandrarkvinnors liv i Borlänge/Sverige och vilken betydelse Gemensamma Krafter haft för kvinnorna. Åtta kvinnor från Syrien, Irak, Turkiet och Somalia intervjuades och materialet analyserades utifrån meningskategorisering. Resultatet visar på en komplex bild av dessa kvinnors liv i Borlänge/Sverige. De uttryckte att Sverige är ett tryggt land med frihet utan krig och med sociala rättigheter som andra medborgare men att upplevelsen av utanförskap, diskriminering och vardagsrasism finns ständigt närvarande. Gemenskapen med egna landsmän blir viktig när de inte blir accepterad och delaktig i majoritetssamhället. Det är där de stärker sin egen identitet och mobiliserar kraften till en framtidstro på arbete, utbildning och delaktighet i samhället. Gemensamma Krafter beskrivs av kvinnorna som en oas, en mötesplats där de blir bekräftad och accepterad. Där träffar de svenska kvinnor och får en inblick i deras värld. Studien ger en ökad kunskap och förståelse för invandrarkvinnornas liv och visar på vikten av naturliga mötesplatser i lokalsamhället.

ABSTRACT

Title: Immigrant women in Borlänge and the importance of Gemensamma Krafter for the women

Institution: Department of Nursing

Course: Master thesis in health promotion and resource mobilization 30 ECTS

Author: Agneta Andersson

Supervisor: Kirsti Kuusela

Tentator: Monica Björkström

Pages: 33

Examination: April 2007

English key words: Immigrant Women, social network, integration

To end up as an immigrant in an unknown country and to try to participate in the majority society means both psychological and physical difficulties where their whole life is changing. Gemensamma Krafter is a prevention changing work in a housing area in Borlänge. It works among other things as a meeting place for people from different cultures. The aim with this study was to describe and to get increased understanding for the lives of a number of immigrant women who lives in Borlänge/Sweden and which importance "Gemensamma Krafter" has had for them. Eight women from Syria, Iraq, Turkey and Somalia were interviewed and the material was analyzed on the basis of categorisations of expressed meanings. The results show on a complex picture of these women's lives in Borlänge. Their experience that Sweden is a safe country with a personal freedom without wars and with social rights as equal as other citizens is obvious but their experience of exclusion, discrimination and everyday racism is always present. The community with compatriots becomes important when one does not become accepted and participating in the majority society. It is in this community where the immigrant women strengthens their own identities and mobilizes the force to a future's faith on work, education and participation in the society.

Gemensamma Krafter is described by the women as an oasis, a meeting place where they can be confirmed and accepted for the persons they are. Here they meet Swedish women and get an insight in their world. The study gives an increased knowledge and understanding for the lives of the immigrant women and the importance of natural meeting places in the local society.

Innehållsförteckning

Introduktion	1
Flyktingtrauma	1
Vad innebär det att byta land?	2
Vardagslivets förändring	3
Socialt kapital och sociala nätverk	4
Integration och integrationspolitik	6
Nyanländas introduktion	6
Strukturell diskriminering	7
Kurdistan och kurder i Sverige	7
Somalia och somalier i Sverige	8
Gemensamma Krafter	9
Syfte	11
Metod	12
Informanter	12
Datainsamling	12
Analys	13
Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	13
Etiska överväganden	14
Resultat	16
Kvinnornas bakgrund	16
Kvinnornas liv i hemlandet	16
<i>Vård och omsorg genom släkt och vänner</i>	16
<i>Trygg barndom med stort ansvar för skötseln av hemmet</i>	17
<i>Svåra krigsupplevelser medförde flykt undan kriget</i>	17
Kvinnornas liv i Sverige	18
<i>Sociala relationer är relationer med landsmän</i>	18
<i>Svårt att veta hur man ska uppfostra sina barn</i>	19
<i>Diskriminering och utanförskap i samhället</i>	20
Kvinnornas förändrade liv	21
<i>Obearbetade flyktingtrauman och tankar om krig</i>	21
<i>En annorlunda vardag utan krig</i>	21
<i>Nya möjligheter och framtidsdrömmar</i>	22
Gemensamma Krafter	22
<i>Gemensamma Krafter - ett andhål där man kan slappna av och träffa andra kvinnor...</i>	22
<i>Förslag till nya aktiviteter på Gemensamma Krafter</i>	23
Resultatsammanfattning	23
<i>Hur var kvinnornas liv i hemlandet?</i>	23
<i>Hur är kvinnornas liv i Sverige?</i>	24
<i>Hur har kvinnornas liv förändrats?</i>	24
<i>Vilken betydelse har Gemensamma Krafter haft för kvinnorna?</i>	25
Diskussion	26
Resultatdiskussion	26
Metoddiskussion	28
Resultatets betydelse för framtiden	29
Förslag till fortsatt forskning	30
Referenslista	31
Bilaga 1	
Bilaga 2	

Introduktion

Sverige är i dag ett stort invandringsland som de senaste 20 åren haft en invandring på över 50 000 personer per år. Av Sveriges befolkning är 12,2% födda i ett annat land (SCB 05-12-31). Sverige var fram till efterkrigstiden ett utvandrarland då många människor på grund av fattigdom emigrerade till Amerika. Efter andra världskriget ändrades situationen. Sverige deltog inte i kriget och klarade sig till skillnad mot andra länder från förstörelse av landets produktionsapparat. Produktionen expanderade och det behövdes arbetskraft. Mellan åren 1945 till början av 1970-talet uppgick arbetskraftinvandringen till ca 30 000 personer årligen (Lund, 2005).

I början av 1970-talet tog flyktinginvandringen vid. Människor flydde från länder som var drabbade av inbördeskrig, etniska motsättningar, militärkupper osv. På 1980 – talet kom de flesta flyktingarna från Asien och Afrika. De utlösande faktorerna var bl.a. kriget mellan Iran och Irak och inbördeskriget i Afrikas horn, Somalia. Enligt Integrationsverket (2006) är 40 % av dem som fått uppehållstillstånd de sista åren flyktingar

Invandrarnas situation i samhället är ofta svår. Enligt Integrationsverket (2004) är utrikes födda överrepresenterade i gruppen långvarigt socialbidragsberoende vilket innebär att man uppbär socialbidrag minst tio månader under ett år. Under hela 90 – talet hade ca en tredjedel av alla bidragshushåll utländsk bakgrund, samtidigt som hälften av de totala kostnaderna gick till dessa hushåll. En anledning menar Franzén (2003) är den stora arbetslösheten under denna tidsperiod som då främst drabbade invandrare. Arbetslösheten är extremt hög t.ex. bland somalier. Speciellt bland kvinnorna är det största hindret arbetslöshet för att bli delaktig i det svenska samhället, därefter svårigheten att få kontakt med svenskar undantagen tjänstemän som jobbar med flyktingärenden. Eftersom man inte får möjligheter att komma i kontakt med det svenska samhället finns inte heller möjlighet att träna språket (Integrationsverket, 1999:4).

Folkhälsoinstitutet (2002) visar att det finns stora skillnader i hälsa mellan olika etniska grupper såväl som mellan svenskfödda och etniska grupper. Kvinnor har sämre hälsa än män och invandrarnas mentala hälsa är sämre än inföddas. För att nå samma nivå som infödda krävs att invandrarna inte har haft starka traumatiska upplevelser bakom sig, att de är socialt väl integrerad och har möjlighet till socialt avancemang (Allwood & Franzen, 2003). Var femte inrikes född kvinna har psykiskt välbefinnande jämfört med var tredje utrikes född. En av de viktigaste faktorerna till ohälsan bland invandrarna sägs vara den låga sociala position man som invandrad får i det nya landet oavsett arbetserfarenhet och utbildning från hemlandet. Andra riskfaktorer är t.ex. diskriminering, arbetslöshet och marginalisering, låg utbildning, ekonomiska svårigheter, en låg kontroll och låg känsla av sammanhang eftersom migrationen innebär en förlust av ett socialt och kulturellt sammanhang (Integrationsverket, 2006).

Flyktingtrauma

Undersökningar visar att under de fem första åren i Sverige är invandrarnas ohälsotalet högt och individen söker främst psykiatrisk vård i större omfattning än genomsnittsbefolkningen. Har man blivit utsatt för traumatiska livshändelser i hemlandet eller fått en dålig mottagning vid ankomsten till Sverige kan det leda till social marginalisering, utstötthet och ohälsa (Integrationsverket, 2004). Ungefär 10-40 % av dem som varit med om eller bevittnat dödshot, eller själv allvarligt skadats har utvecklat post traumatisk stress syndrom (PTSD).

Har man upplevt tortyr är andelen mycket högre. Diagnostisering av PTSD används när någon utsatts för våld eller fara av olika slag och där återkommande "flashbacks" inträffar (Almqvist, 2003). Andra typiska symptom är mardrömmar, sömnstörningar, undvikandebeteenden, koncentrations- och minnessvårigheter, nedstämdhet, depression och svårigheter med sociala kontakter (Malmström, 2003).

Det är vanligt att personer undviker att berätta om sina traumatiska upplevelser. Vissa flyktingar vill inte berätta om sina upplevelser då det kan vara svårt att visa omgivningen vem man var före det inträffade och ingen kan bekräfta ens identitet. Det sociala nätverket i hemlandet som var tryggheten och som kände till ens bakgrund existerar inte i det nya landet (Almqvist, 2003). Internationell forskning visar att obearbetade trauman fortplantar sig från en generation till nästa, från föräldrar till barn och barnbarn. Vissa menar att PTSD är bland de största hoten mot folkhälsan i världen (Danieli, 1998).

En förutsättning för att barnen i invandrarfamiljerna ska må bra är att föräldrarna orkar ta del av barnens vardag och stöttar dem. Nyberg (1993) menar att i familjer där föräldrar utsatts för förföljelse visar sig ett speciellt mönster. Den drabbade föräldern får en stor plats medan det yngre barnet tonar ner sig själv. Det äldre barnet kan uttrycka sig verbalt om föräldrarnas situation. Mönstret visar sig bara gentemot den förälder som drabbats. Nyberg beskriver barnets situation som en "*frivillig känslomässig tvångströja*" där barnet inte får bekräftelse. Samtidigt kan denna koncentration på föräldern vara förutsättningen för familjens fortsatta gemenskap och samlevnad.

Vad innebär det att byta land?

Franzen (2001) framhåller att hela ens livsvärld kan förändras av att bryta upp och byta land. Hon menar att oavsett om man anländer som flykting eller av annan anledning kommer till ett nytt land, passeras en psykologisk gräns där man på ena sidan känner sig hemma och på den andra sidan känner sig som en främling vilket kan leda till en inre kris. Krisen växer under en längre tid och är som störst långt efter att man passerat den geografiska gränsen. Cullberg (1980) beskriver psykologiskt kristillstånd på följande sätt: "då man råkat in i en sådan livssituation att ens tidigare erfarenheter och inlärda reaktionssätt inte är tillräckliga för att man ska förstå och psykiskt bemästra den aktuella situationen" (sid. 13). En kris behöver dock inte innebära något negativt och hotfullt. Det kan istället utveckla lösningar på gamla konflikter i exempelvis krisdrabbade familjer. Soydan (1989) och Cullberg (1980) hävdar att krisen kan utveckla individen och ge större mognad och insikt i livets förutsättningar.

Skillnaden är stor om man byter land som flykting eller som frivillig. En flykting styrs av viljan att komma bort från något medan den frivilliga vill flytta och har förväntningar på något nytt och spännande. Detta innebär att den som flyttar frivilligt har mycket större förutsättningar och vilja till integration medan flyktingar ofta hamnar i en existentiell kris (Bäckman, 1989). Franzen (2001) pekar på att när man tagit beslutet att fly från sitt hemland ligger fokus på själva flykten och det man lämnar exempelvis delar av familjen, släkt och vänner inte på hur man ska få det i det nya landet. Franzén skiljer på traumatisk kris och invandringskris utifrån hur chockfasen ter sig, antalet traumatiska förluster och hur den egna identiteten påverkas. Desto större olikheterna är mellan det land man flyttar ifrån och det land man kommer till desto större är risken att hamna i en invandringskris. Den egna identiteten kommer i gungning och obalans, man blir osäker på vem man egentligen är eftersom den gamla identiteten inte längre förstärks (Söderlindh, 1990). Franzen (2001) menar att för många flyktingar lever drömmen att få återvända till sitt hemland och vissa fastnar i krisens

reaktionsfas vilket gör att de förnekar sin flykt och saknar förmåga att ta tag i sitt liv i det nya landet.

Antonovsky (2002) menar att när en person känner sig delaktig blir livssituationen begriplig, hanterbar och meningsfull. Begriplighet är när det en människa möter i framtiden är förutsägbart och går att förklara. Livet är hanterbart när man kan handskas med de utmaningar man möts av i livet och man kan se det som erfarenheter. Olyckliga händelser inträffar men det går att leva med dem. Meningsfullhet innebär att livet har en känslomässig innebörd. Det är värt att engagera sig i det som styr ens liv.

Vardagslivets förändring

Al-Baldawi (1998) har studerat migrationsprocessen hos familjer som i sitt hemland levit i en patriarkalisk familjestruktur. Han beskriver migrationen som en dynamisk process vilket medför en fysisk och psykisk förflyttning i tid och rum. Den börjar när man tagit beslutet att lämna sitt hemland och slutar när man kan rota sig i det nya landet. Migrationsprocessen har enligt Al-Baldawi följande tre faser: hemlands-, flykt- mottagandelandsfasen. I flyktfasen tappar man fotfästet och alla skyddsnet av släkt och vänner raseras. Under en första tid i det nya landet uppleves en slags eufori över att hamna i fred och frihet men lyckokänslan förbyts mot besvikelse och hopplöshet när det visar sig att livet inte blir som man tänkt sig. De familjer som enligt undersökningen valde en fortsatt patriarkalisk familjestruktur flyttade till invandrartäta områden där denna struktur accepterades och stärkte mannens makt i familjen. Där fanns också möjlighet att få stöttning från religiösa församlingar.

Al-Baldawi (1998) beskriver tre faktorer som kan bidra till patriarkatets fall. Det första är att barnen lär sig språket och integreras lättare in i samhället vilket blir ett hot mot föräldrarnas maktutövning. Det andra att föräldrarna p.g.a. svårigheter med sina språkkunskaper blir beroende av barnen exempelvis i kontakter med myndigheter. Genom bidragsberoende och arbetslöshet tappar pappan sin auktoritära roll och konflikterna i familjen blir ännu djupare. För det tredje får mamman en ny frihet genom studier och blir ekonomiskt oberoende. Det är också mamman som står för de sociala kontakterna utåt i samhället inte minst genom barnen. Al-Baldawi menar att många kvinnor som försöker frigöra sig från den traditionella strukturen saknar stöttning och möter hinder från den etniska gruppen med påföljd att hon faller tillbaka till det gamla och accepterar situationen som den är.

I en studie med iranska kvinnor och män framkom att kvinnorna utifrån ett könsperspektiv upplevde att de fick bättre villkor i det nya landet och de hade därigenom en mer positiv attityd till invandringen än de iranska männen. Kvinnor fick förbättrade materiella villkor, blev ekonomiskt oberoende av mannen och erbjöds bättre sociala möjligheter att utveckla sin identitet. De iranska männen upplevde identitetskriser betydligt större än iranska kvinnor (Davishpour, 2003). Att kvinnor upplever identitetskris kan bero på att det svenska samhällets sociala och kulturella normer är uppbyggt efter ett individualistiskt tankesätt vilket är tvärtemot den iranska kvinnans kollektiva tankesätt (Ahmadi & Ahmadi, 1995). Darvishpour (2003) anser att bl.a. etnicitet, ålder, klasstillhörighet och den personliga erfarenhetsgrunden har betydelse för kulturella inställningar och påverkar upplevelsen av invandringen.

Ålund (1991) har studerat Jugoslaviska kvinnors liv i en stockholmsförort under tio års tid. Hon menar att i takt med att utanförskapet ökar, när man avvisas, blir kränkt och degraderas samlar kvinnorna kraft i det egna nätverket av landsmän, man vill försvara det egna och utvecklar kulturella skyddsmurar som social överlevnadsstrategi. Genom att stärka sin egna

etniska grupp och sin identitet försöker kvinnorna kollektivt bli en jämlik del av det svenska samhället. I den egna gruppen känner kvinnorna sig trygga och kan vara sig själv tillsammans med de sina men man är också en del av det svenska samhället. Det sker en omvandling där det egna jaget inte längre blir så självklart vilket resulterar i att det svenska införlivas med det egna. Kvinnan är varken somalier eller svensk utan båggedera och dessutom något nytt. Kvinnor som återvänt till sitt hemland har förändrats och försvarat det svenska gentemot landsmännens fördomar om det svenska.

Ålund (1991) beskriver vidare att det finns en oro och rädsla för att det kollektiva tankesättet förbyts mot det svenska individualiserade, stressade och prestationsorienterade levnadssättet. Oron stegrar sig i takt med att kvinnorna ser sina barn "försvenskas" vilket kan betyda att de överger sina föräldrar och man blir ensam som gammal. Det svenska är både hotfullt men också något som eftersträvas. Eftersom kvinnorna aldrig kommer in i ett svenskt hem, lär känna en svensk och får ta del av hur svenskar lever skapar de sig en bild av majoritetssamhället utifrån tv, tidningar och framförallt det som finns på gatorna och i bostadsområdet. Bilden av svensken beskrivs antingen som den kalla byråkraten och effektiva maktmänniskan utan känslor eller som den slappa, försupna personen med otaliga skilsmässor och den som barnen saknar respekt för, dessutom tar barnen inte ansvar för de gamla. De flesta invandrare bor i bostadsområden där de sociala problemen är större än vad som är normalt i det svenska samhället. Slagsmål, bråk, högljudda fester och familjetragedier med polisutryckning ingår i vardagsbilden vilket gör att det "svenska" de ser också skrämmer.

Ålund (1991) pekar på att bilden av invandrarkvinnan som förtryckt offer är väldigt ensidig. Hon beskriver den styrka, livsglädje och engagemang som kvinnorna har i informella nätverk. Här diskuteras och löses problem av olika karaktär, normer och värderingar förändras. Ålund kallar det en medvetandeproduktion som syftar till orientering, överblick och ställningstagande men det krävs att man involverar sig i formella nätverk och sammanslutningar för att de ska kunna förankras i det svenska samhället. Kvinnor och kvinnors nätverk har en central roll när det gäller inflytande över barnen, släktskapet och en förmedlande roll mellan modernitet och tradition. Det är kvinnorna som upprätthåller den sociala kontrollen och den sociala ordningen.

Öquist (2002) beskriver i sin rapport Kvinna – Migrant – Mamma att föräldrarollen till viss mån förändrats efter ankomsten till Sverige. De kvinnor som fött barn i Sverige hade sina män med under förlossningen vilket de inte skulle ha varit i sitt hemland. Några män som var arbetslösa var hemma med barnet vilket gjorde att kvinnan kunde studera. Kvinnorna såg en framtid där barnen gick på förskolan och de själva arbetade utanför hemmet. Det fanns också en stark vilja att utbilda sig och lära sig språket för barnets skull och att gå till öppna förskolan för att barnet skulle vänja sig vid andra människor. I hemlandet skulle kvinnorna enligt tradition ha stannat hemma med sina barn eller också skulle nätverket ha tagit ansvar för barnet. Dessa förändringar ser Öquist som ett led i att kvinnorna anammat och införlivat delar av den nya kulturen. Hon framhåller kvinnornas resurser oavsett utbildning från hemlandet. Ofta framhävs kvinnorna som offer men det är starka, aktiva kvinnor som själva fattat beslutet att gifta sig och komma till Sverige.

Socialt kapital och sociala nätverk

Invandrarna behöver hitta en egen tillhörighet för att kunna vända sig utåt mot det okända (Öquist, 2002). Ett av de nationella målen för folkhälsan enligt SOU 2000:91 är att stärka det sociala kapitalet som bl.a. främjas av delaktighet. En god social tillhörighet främjar hälsan.

Enligt Integrationsverket (2004) innebär frisk- och skyddsfaktorer: arbete, nätverk/vänner, förmåga att klara av nya situationer och sociala stödsystem. Iversen (1990) pekar på tre mekanismer vad gäller sammanhanget mellan nätverk och hälsa: 1.) Nätverket påverkar sårbarheten och motståndskraften. De primära behoven av kärlek, trygghet, bekräftelse och identitet blir tillgodosedda. 2.) Nätverket påverkar möjligheten att klara belastning (coping). De ger praktisk hjälp, information och känslomässigt stöd vid ex sjukdom eller arbetslöshet. 3.) Nätverket påverkar en persons livsstil. Den enskilda personens levnadsvanor sammanfaller ofta med nätverkskulturens.

Ålund (1991) beskriver den styrka och glädje som informella kvinnonätverk inom den egna gruppen ger. Genom att stärka den egna identiteten närmar man sig majoritetssamhället. Bristen på naturliga kontaktytor och mötesplatser är genomgående i många rapporter. Enligt Putman (2001) är sociala nätverk viktiga när det gäller medborgarengagemang och han skiljer på fysiskt kapital som har med fysiska föremål att göra, humankapital som handlar om enskilda människors egenskaper och socialt kapital vilket han beskriver som band mellan individer – sociala nätverk och de normer för ömsesidighet och pålitlighet som uppstår ur dem. Grundstenen i socialt kapital är ”den generaliserade ömsesidighetens princip – jag gör detta för dig nu, utan att vänta mig att genast få något i gengäld och kanske till och med utan att känna dig, i fast förtröstan på att du eller någon annan kommer att göra mig en gentjänst någon gång längre fram” (s. 141).

Generaliserad ömsesidighet är en tillgång för samhället. De som litar på andra människor sysselsätter sig oftare i exempelvis ideellt arbete, skänker mer pengar på välgörenhet, är mer toleranta mot minoriteter, mer benägna att respektera andras rättigheter och rätta sig efter skatteregler. Putman (2001) menar att alla informella kontakter är en investering av det sociala kapitalet. Det kan t.ex. vara en hälsningsfras till den man möter, skvallerprat över en kopp kaffe eller att man träffas i en gemensam förening. Otaliga forskningsrapporter (Niklasson, 1997; Nyberg, 1993; Iversen, 1990; Öquist, 2002; integrationsverket, 2004) visar på det sociala nätverkets positiva effekter när det gäller hälsa och välbefinnande. I det sociala nätverket kan man snabbt få konkret hjälp ekonomiskt, fysiskt eller psykiskt då de fungerar som ett säkerhetsnät vilket minskar stressymtom och för tidig död. Det sociala kapitalet är knutet till nätverk av samhörighet vilket innebär att man arbetar tillsammans. Altruism är viktigt. Putman (1996) menar att det är horisontella relationer av samarbete och ömsesidighet som skapar medborgargemenskap med lika förpliktelser och rättigheter för alla människor. Personerna har en likvärdig status och makt.

Flytten från hemlandet kan innebära att man mister det naturliga sociala nätverket (Klebeck & Ogden, 1996). Öquist (2002) betonar att socialt stöd av familj, släkt eller vänner är av betydelse för att man själv ska må bra och kunna fungera som en bra förälder. Nätverket ger troligtvis den variation av stöd man behöver i det samhälle man lever i. Inte minst ges möjlighet att komma vidare i integrationsprocessen. Öquist (2002) undersökning visar att de kvinnor som hade viktiga personer från sitt hemland i Sverige gav gemenskap och grupptillhörighet vilket gynnade ett aktivt handlingsmönster. De lärde sig tidigt det svenska språket och nätverket var en hjälp vid omställningen att byta land och därefter bli föräldrar. I dessa nätverk diskuterade kvinnorna, barnuppfostran, religion och upprätthöll gemensamma traditioner vilket gjorde att de hade någon att spegla sig emot. Finns trygghet i den egna gruppen mår man bättre och vågar mer exempelvis gå till den öppna förskolan utan att kunna det svenska språket.

Integration och integrationspolitik

Fokus på den svenska invandrapolitiken flyttades från assimilation till integration i mitten av 1970-talet. Invandrapolitikens mål om jämlikhet, valfrihet och samverkan skulle hjälpa invandrarna att integrera sig i samhället. Invandrapolitiken ersattes av integrationspolitiken år 1997. Politiken hade då kritiserats för sitt ”vi och dom” tänkande där insatserna inriktades mot invandrargrupperna vilket ökade utanförskapet för invandrare. Den nya propositionen (1997/98:16) skulle ge ett perspektivskifte med följande integrationspolitiska mål: lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund; en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund; samt en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för. Det integrationspolitiska arbetet skall särskilt inriktas på att: ge förutsättningar till individens egen försörjning och delaktighet i samhället; värna grundläggande demokratiska värden och verka för kvinnors och män lika rättigheter och möjligheter; samt förebygga och motverka diskriminering, främlingsfientlighet och rasism (Proposition, 1997/98:16).

En invandrare är enligt Statens invandrarverk (1997) integrerad: ”när han/hon har samma möjligheter, inom samtliga samhällsområden, som majoritetsbefolkningen”. Integrationsverket (1999:4) framhäver deltagande som den första förutsättningen för integration. När man är delaktig, får och tar ansvar blir man också medskapare. Personen måste själv vilja delta och integreras och övriga samhället måste ge plats, lyssna och vilja möta denne. Delaktighet är både ett mål och ett medel. ”Genom interaktionen med andra, skapas en självbild, som påverkar individens handlingsutrymme. Hur andra ser mig påverkar alltså mitt sätt att se på mig själv och vad jag tror mig om att kunna göra. Det kan vara ett faktiskt eller ett upplevt handlingsutrymme, men tron på att man med egna handlingar kan påverka sin livssituation skapar självförtroende. Om en människa och andra sidan uppfattar de egna målen som omöjliga att uppnå, krymper hennes subjektiva handlingsutrymme – likaså hennes självförtroende” (Integrationsverket, 1999:4 sid. 61).

Nyanländas introduktion

Varje kommun formulerar egna mål för introduktion av nyanlända invandrare utifrån integrationsverkets (2003) övergripande mål som är att ”Samhällets insatser för flyktingar och andra invandrare under deras första tid i Sverige, ska ge möjligheter för var och en att försörja sig och bli delaktig i samhällslivet” (sid.1). Introduktionstiden är i normalfall högst två år från det att individen fått uppehållstillstånd och flyttat till kommunen men utifrån individens behov kan tiden förlängas. Integrationsverket (2006) benämner introduktionstiden som ett ”väntrum” snarare än en inkörspport ut i samhället.

Rashid (2002) som utvärderat introduktionsarbetet i många kommuner menar att den fysiska och framför allt psykiska ohälsan är ett stort hinder för att kunna tillgodogöra sig introduktionsverksamheten. Det saknas valmöjligheter och helhetssyn till den sedvanliga undervisningen dessutom är arbetet inte individanpassat. Kvinnorna får genomgående färre introduktionsinsatser än männen och behovet av kontaktskapand och nätverksfrämjande insatser saknas. För att kunna fungera på en arbetsplats är språkkunskaperna viktiga därför är det angeläget att få praktikplats på olika företag. Trots denna vetskap visar Integrationsverket (2006) att över hälften av dem som ingår i introduktionsprogrammet fortfarande inte fått någon arbetspraktik och än mindre praktik inom sitt yrkesområde. Den formella vägen att få ett arbete via arbetsförmedlingen fungerar inte utan rekryteringen går via informella

kontakter. Det innebär att släkt, vänner och grannar som redan är etablerade på arbetsmarknaden är viktiga länkar ut i samhället. Dessa kontakter saknas oftast för invandrare.

Senar (2002) menar att ”bristande kunskaper och färdigheter i det svenska språket är tveklöst det viktigaste faktiska hindret som försvårar för många invandrare att komma in på arbetsmarknaden” (sid. 5). Invandraren saknar oftast referenser och i vissa fall saknas motivation att söka ett arbete då bidragssystemet gör att man förlorar ekonomiskt när man har ett låglönearbete. Det kan också finnas en motvilja till att skicka in en arbetsansökan eftersom man inte vill utsättas för diskriminering.

Strukturell diskriminering

Lappalainen (2005) ger i sin utredning om strukturell diskriminering i Sverige begreppet strukturell diskriminering följande definition: ”Regler, normer, rutiner, vedertagna förhållningssätt och beteenden i institutioner och andra samhällsstrukturer som utgör hinder för etniska eller religiösa minoriteter att uppnå lika rättigheter och möjligheter som majoriteten av befolkningen har” (sid.4).

Det första steget att komma åt strukturell diskriminering är att erkänna att det existerar. I Sverige har man under alla tider förnekat att det förekommer och använt sig av ”struts” modellen dvs. det jag inte ser vet jag ingenting om. Historien visar på systematisk diskriminering av exempelvis samer, judar och romer i Sverige. Dessutom var Sverige det första landet i världen att inrätta ett rasbiologiskt institut. Den strukturella diskrimineringen visar sig på alla plan i samhället. I media förekommer ofta bilden av att invandrarna är ett hot och ett dilemma för det svenska samhället. Kvinnorna är oföretagsamma och kuvade medan männen är brottslingar. Medierna skapar: ”Svenskhet” genom att negativa saker tillskrivs ”De andra”, svenskarna är allt som inte ”de andra” är. (sid.6) Invandrartäta områden beskrivs som problemområden vilket ger stigmatiserande effekter. Invandrares sociala problem omvandlas till kulturella problem eftersom det ”svenska normala” normerna genomsyrar välfärdens institutioner. Inom utbildningsväsendet, den politiska världen, rättsväsendet och arbetsmarknadspolitiken är det svenska normer som framhålls. Diskrimineringen kan utlösas av yttre attribut (klädsel, utseende), namn, brytning men också av svenskens bild av invandraren som annorlunda med en annan kultur som inte passar in i det svenska samhället. Lappalainen menar att: ”individer likställs och bemöts utifrån upplevd eller tillskriven etnisk tillhörighet, dvs. diskrimineringen avspeglar en oförmåga att se människor som enskilda individer”. (sid.8)

Kurdistan och kurder i Sverige

Kurdistan är ett landområde som sedan början av 1920 talet är uppdelat av fyra länder, nämligen Iran, Irak, Turkiet och Syrien. Deras förfäder sägs vara Kardakerna som levde i området kring 2000 f.Kr. Under 1800-talet delades landet mellan ottomanska- och persiska imperiet som under århundraden stridigt mot varandra. Kurderna har under alla tider kämpat för sin självständighet men har inte accepterats som en minoritetsgrupp. Turkiet där de flesta kurderna bor förnekar kurdernas existens och alla självständighets strävande aktioner har slagits sönder på omänskligt sätt. I Iran sände Khomeiny islamiska trupper in i Kurdistan för att förhindra ett motstånd vilket gav förödande konsekvenser där 50 000 kurder dödades. Saddam Hussein anföll 1988 staden Halabja i södra Kurdistan med kemiska vapen. Syftet var att avbefolka landsbygden. Över 5000 människor dog och 10 000 skadades. I Syrien ses kurderna som flyktingar och saknar identitetshandlingar och man för en arabiseringspolitik

mot kurderna. April 1991 fick kurderna en tillfällig skyddszon i norra Irak med hjälp av FN-alliansen. Det hölls val och 1992 bildades en kurdisk regering. Inbördes stridigheter mellan kurdiska grupper under de senare åren har resulterat i mycket lidande och förstörelse bland befolkningen. De flesta kurder är sunnitiska muslimer men de finns åtskilliga andra religiösa grupper av vilka den största är ezideierna med sin härkomst i zoroastrismen (<http://ne.se> och <http://hem.passagen.se//eramura/svenska/kurder.htm?k>).

Alinia (2004) har genom intervjuer försökt fånga bilden av hur det är att leva som kurd i det svenska samhället. Kurders liv i Sverige är väldigt mångtydigt då de upplever att de lever i ett demokratiskt land med politisk frihet och sociala rättigheter men också utanförskap och rasism. Gemenskapen med landsmän ökar och blir än viktig i takt med att utanförskapet i det svenska samhället ökar. I gemenskapen med landsmän samlar man sina livserfarenheter, identiteter, historier och kulturella traditioner vilket skapar kapital för att överleva utanförskapet och främlingskapet. Av det svenska samhället ses de kurdiska kvinnorna som offer medan männen är förtryckare. I bemärkelsen av att den kurdiska kvinnan är kvinna ges hon en mer positiv bild i det svenska samhället än de kurdiska männen med påföljd att den kurdiska kvinnan har en större öppenhet och mer positiv inställning mot det svenska samhället.

Somalia och somalier i Sverige

Italien intog på 1888-talet södra delen av Somalia och Storbritannien den norra delen (Statens invandrarverk 1993). Dessa kolonialmakter bildade den självständiga staten Republiken Somalia år 1960. Före 1800-talet hade landet inte haft någon sammanhållande struktur men med tidens gång växte det fram en nationell känsla av samhörighet. Befolkningens vilja beaktades inte utan det var kolonialmakternas egna intressen som styrde. Det somaliska samhället är uppbyggt av ett invecklat klansystem där alla anser sig ytterst härstamma från profeten Muhammeds ätt. En somalier tillhör en av de sex klanfamiljerna Digil, Rahanweyn, Isaaq, Dir, Hawiye eller Darod. De i sin tur tillhör en mängd olika mindre klanfamiljer. Efter självständigheten fanns en tro att kunna få en fungerande stat men regeringen anklagades för valfusk och korruption. Vid en militärkupp mördades presidenten och diktatorn Mohammed Siad Barre tog över makten. Han ville avskaffa klientänkandet och det blev förbjudet att benämna sin klienttillhörighet. Demonstrationerna mot regimen blev allt större och 1991 flydde diktatorn landet med påföljd att klankriget mot främst de klaner som stöttat diktatorn tog vid. 1992 drabbades landet av svältkatastrof som ytterligare förvärrade det blodiga inbördeskriget. Nyhetsrapporteringen från Somalia i dagsläget (<http://sv.wikipedia.org/wiki/Somalia>) beskriver ett klankrig med en utbredd laglöshet med kidnappningar, rån och kamp om den kriminella verksamheten i landet.

Somalia är i det närmaste etniskt homogent, alla talar somaliska och i stort sett alla är muslimer. Den somaliska familjen finns inte som en isolerad enhet och dess genealogier (stamtavlor) har en oerhörd betydelse. Familjen är både en social och ekonomisk enhet där alla tar ansvar för uppehälle och ägodelar. Kvinnan har en stark ställning, har ansvaret och tar besluten vad gäller hemmet. De har hand om såväl barnen som åldringar. Tiilikainen, Axmed & Lilius (2001) som intervjuat somaliska kvinnor i Finland beskriver att den väluppfostrade somaliska kvinnan bör vara anspråkslös, arbeta hårt, ta ansvar, och vara medveten om sitt eget värde. En man lägger inte sin näsa i blöt och talar om för kvinnan hur ett hushåll ska skötas. När männen dragit ut i krig eller långväga vallande av djuren har kvinnorna försörjt familjen själva. Det sociala nätverket är viktigt inte minst vid barnuppfostran. Avlägsna släktingar som mostrar och farbröder kan ta hand om barnen som sina egna om det skulle behövas. Somalier

har under alla tider varit nomader vilket medfört ett flexibelt tankesätt. Man har ständigt fått anpassa sig till nya situationer och hjälpa varandra.

Den somaliska gruppen i Sverige är ung, då ca 50 % är under 20 år. Gruppen somalier, som är heterogen, utgörs av akademiker, analfabeter, stadsbor, landsbygdsbor osv. (Integrationsverkets rapportserie, 1999:4).

Det finns en stark vilja bland somalier att bli delaktig i det svenska samhället men de har ofta för lite kunskaper om koder och oskrivna regler. Somalier efterlyser naturliga mötesplatser och de önskar att andra kände till mer om deras bakgrund för att lättare förstå och acceptera dem. Somalierna som känner sig diskriminerade pekar på två dominerande orsaker nämligen att de som aktiva muslimer utmärker sig med sin speciella klädsel och att de är svarta afrikaner. Den somaliska kvinnan kan utnyttja den starka ställning hon hade i hemlandet när hon i Sverige får ny makt och självständighet. Männerna kan däremot bli svagare eftersom de förlorar försörjningsrollen och den övergripande makten. Skilsmässor bland somalier är betydligt vanligare än bland svenskar (Integrationsverkets rapportserie, 1999:4).

Betydelsen av klantillhörighet är oväsentlig när somalier kommit till Sverige. Kvinnorna är inte van vid att myndigheter blandar sig i deras familjeliv och sociala relationer med påföljd att de känner en stor misstänksamhet mot svenska myndigheter. Det finns en maktlöshet och rädsla att bli fråntagen sina barn. Trots att somaliska kvinnor har sitt sociala nätverk diskuterar de inte sin mentala hälsa med andra kvinnor. Eftersom skriftspråket infördes så sent som 1972 har den somaliska kulturen en muntlig tradition varvid kvinnorna önskar sig både muntlig och skriftlig svensk samhällsinformation. Kvinnorna önskar ofta olika naturliga forum för diskussioner exempelvis under utbildning, i arbetslivet och att diskutera frågor om det som rör barnen. Det framkommer också i studier att de somalier som har eller har haft ett arbete ofta beskriver svenskarna som ointresserade av att ha kontakter utanför arbetsplatsen (Niklasson, 1997).

Niklasson (1997) beskriver somaliers enormt framgångsrika sätt att bibehålla aktiva, levande nätverk i Sverige oavsett avståndet till landsmän. Betydelsen av nätverken kan sammanfattas på följande sätt (sid. 78): mobiliserar resurser, finansiella och sociala; utbyter tjänster och praktiskt stöd; ger information om vem som kommer från och ska till Somalia; hjälper till med konfliktlösning mellan olika grupper och inom olika familjer; förstärker somaliernas identitet och ger dem trygghet; fungerar som skydds nät. Nackdelen kan vara att (sid. 153): de kan vara en källa till konflikter och intriger inom släkten; en konflikt kan förbli olöst inom gruppen, om nätverket sprider oriktig och onyanserad information till medlemmarna i nätverket; så kallade experter inom nätverket kan spela en oönskad mellanhandsroll mellan myndigheter och familjer.

Gemensamma Krafter

Borlänge kommun har en folkmängd på 46 987 invånare. Av dessa har 4 558 (9,7 %) utländsk bakgrund varav 2 261 är kvinnor. Av andelen kvinnor med utländsk bakgrund är förutom de nordiska länderna följande nationaliteter bland de mest representerade: Turkiet 256 kvinnor, Somalia 196 kvinnor, Irak 115 kvinnor och Syrien 88 kvinnor. Med utländsk bakgrund menas utrikes född eller född i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands (SCB 05-12-31). Borlänge kommun har tillsvidare ett avtal med migrationsverket där de lovar ta emot 30 asylsökande/år. Tillsammans med anhöriginvandring är antalet nyanlända ca.100 personer/år.

Gemensamma Krafter som finansieras av kommun, landsting och bostadsbolaget Tunabyggen är ett förebyggande förändringsarbete i bostadsområdet Jakobsgårdarna i Borlänge sedan 1997. I Jakobsgårdarna bor ca 1500 människor från många olika nationer och kulturer. Gemensamma Krafters verksamhet vänder sig till alla boende i området men många av de besökande kommer också från andra delar av Borlänge. Syftet med arbetet är att genom samordning av områdets samtliga resurser tidigt upptäcka och åtgärda barns/ungdomars och familjers behov av stödinsatser och i samråd med barnens/ungdomarnas vårdnadshavare verka för en gynnsam utveckling. Verksamheten vill utveckla samarbetsformer tillsammans med bostadsbolaget Tunabyggen boende, kyrka, föreningar och frivilligorganisationer för att skapa en trygg boendemiljö och verka för en ökad integration i samhället. (www.borlange.se/gemensammakrafter)

Verksamheten erbjuder en mötesplats där främst kvinnor av olika nationalitet träffas. Tre dagar i veckan är Babycafé öppet. Då träffas kvinnor med eller utan barn för fika, diskutera eller sjunga. Då deltar även en BVC sköterska och ibland en barnmorska. Det finns många vuxna i verksamheten förutom den ordinarie personalen. Det kan t.ex. vara kvinnor som gör praktik från någon utbildning, språkträning, arbetsträning eller någon som behöver ett extra stöd av andra vuxna.

Det finns en skapande verksamhet där kvinnor bl.a. kan rita egna mönster, trycka på tyger, sy men framför allt umgås. Studiebesök och utflykter med skapande inriktning ingår. Om kvinnorna har ett spädbarn erbjuds de en kurs i spädbarnsmassage. Stavgång, gymnastik och cykelträning är återkommande verksamheter. Gemensamma Krafter ger ut ett områdesblad för information om det som händer i området och uppmuntrar till diskussioner med insändare av olika slag.

Kvinnor som studerar svenska för invandrare erbjuds ”praktisk svenska” två dagar i veckan. Planeringen i dessa grupper görs utifrån kvinnornas behov och önskemål. Här tränas svenska språket med hjälp av alla sinnen. Det kan exempelvis vara att baka kanelbullar, målning, cykelträning, rollspel, sång och musik, studiebesök men framförallt diskussioner om det som rör vardagslivet. Varje år anordnas familjeläger då ett 60-tal personer varav hälften är svenskar åker till en lägergård. Under två dygn har man olika aktiviteter och lagar mat tillsammans.

För att skapa gemensamma traditioner i bostadsområdet anordnas en höst och en vår fest där man försöker få så många boende som möjligt att engagera sig. Det är sång och musik med barn från området som uppträder, loppmarknad, internationell mat osv. Man gör studiebesök på olika arbetsplatser, utflykter för att visa på olika smultronställen som finns i Borlänge och dess omnejd. Många invandrade kvinnor vill ha hjälp i kontakten med olika myndigheter.

I verksamheten ingår projektet Vänkontakter vars syfte är att skapa kontakter mellan svenskar och invandrade. De som anmäler sitt intresse sammanförs utifrån intressen, erfarenheter, önskemål mm. varefter de själva fortsätter odla kontakten. Kontakten bygger på frivillighet och ömsesidigt utbyte. Det anordnas gemensamma träffar för alla Vänkontakter där tips, idéer och erfarenheter diskuteras (Andersson, 2005).

Gemensamma Krafters helhetssyn på människan innebär en balansgång mellan två ”heliga principer”: Å ena sidan respekten för den enskilda, unika människan, hennes självbestämmande och integritet och å andra sidan det kollektiva och individuella ansvaret vi människor har för varandra.

Verksamhetens teoretiska referensramar grundar sig på tre begrepp. Det första är Antonovskys salutogena perspektiv om känslan av sammanhang (KASAM) där man tar till vara människans inneboende kraft och möjligheter istället för att fokusera på människans brister. Det andra är Community psychology enligt Marsela Brawo. Det är en inriktning inom psykologin som har sitt ursprung i kunskapen om strukturella faktorerers inverkan på människors liv. Faktorer som inte kan botas eller behandlas bort. Det tredje är Cochrans (1992) definition av empowerment begreppet: empowerment är en avsiktlig, pågående process som tar sin utgångspunkt i lokalmiljön och som innehåller ömsesidig respekt, kritiskt reflekterande, och gruppdeltagande genom vilken människor som saknar sin rättmätiga del av resurser får större tillgång till och kontroll över dessa resurser.

Invandrarkvinnors livssituation i Sverige är komplex och kvinnorna utgör ofta en utsatt grupp i samhället. Det har gjorts åtskilliga studier kring migrationsprocessen (Franzén, 2003; Niklasson, 1997; Nyberg, 1993; Söderlind 1990) och vad den innebär för invandrare. Det finns emellertid få studier som enbart beskriver kvinnors förhållanden och där kvinnorna själva beskriver sin verklighet. Sociala nätverk framstår som väsentliga för invandrarkvinnor såväl i hemlandet som i Sverige. Att skapa mötesplatser där olika nätverk kan bildas är därför viktigt. Många invandrare vill komma i kontakt med majoritetssamhället och efterlyser naturliga mötesplatser. Vad sådana mötesplatser betyder för kvinnorna har studerats i ringa grad och är därför intressant att belysa.

Syfte

Studiens syfte var att beskriva och få en ökad förståelse för invandrarkvinnors liv i Borlänge/Sverige och vilken betydelse Gemensamma Krafter haft för kvinnorna.

Följande frågeställningar belyses i studien:

- Hur var kvinnornas liv i hemlandet?
- Hur är deras liv i Sverige?
- Hur har deras liv förändrats?
- Vilken betydelse har Gemensamma Krafter haft för kvinnorna?

Metod

Studien är kvalitativ och den kvalitativa forskningsintervjun har använts som metod. Kvale (1997) menar att kvalitativ eller kvantitativ metod används som ett verktyg beroende på vilka forskningsfrågor man vill ha svar. Kvalitet syftar på arten, på beskaffenheten av något medan kvantitet syftar på hur mycket, hur stort, mängden av något. Holme & Solvang (2006) anser att syftet med kvalitativa tillvägagångssätt är att kunna förstå den situation som individer, grupper eller organisationer befinner sig i genom att försöka komma dem in på livet. Den kvalitativa metoden försöker överskrida det subjekt-objekt förhållande som utmärker naturvetenskapen.

Kvale (1997) menar att kvalitativa intervjuer kan bygga på postmodernt tänkande, hermenutik, fenomenologi och dialektik. Denna studie är inspirerad av det fenomenologiska perspektivet på intervjun. Med det fenomenologiska perspektivet följer koncentration på livsvärlden, öppenhet för den intervjuades upplevelser, prioritering av exakta beskrivningar, försök att sätta förkunskaper inom parentes och sökande efter oföränderliga väsensmeningar i beskrivningarna. Kvale anser att inom fenomenologin ligger fokus på subjektets perspektiv på sin värld, sin levda erfarenhet. Den försöker beskriva innehåll och struktur hos individens medvetande, förstå den kvalitativa mångfalden hos deras upplevelser och göra deras väsentliga mening tydlig. Målet är inte att generalisera utan att beskriva mänskliga erfarenheter. Livsvärlden beskriver Bengtsson (1999) och Bjurwill (1995) är världen som vi uppfattar den. Livsvärlden består exempelvis av minnen, vår vardagsvärld samt förväntningar om framtiden.

Informanter

Studien bygger på åtta invandrarkvinnors berättelser om hur det är att leva som invandrarkvinna i Borlänge och Gemensamma Krafters betydelse för kvinnorna. Eftersom författaren arbetade på Gemensamma Krafter innebar det att det fanns en kännedom om de kvinnor som besökte Gemensamma Krafter. För att fånga olika erfarenheter valdes kvinnor med olika ålder och familjeförhållanden. Informanternas kunskaper i det svenska språket skulle vara tillräckliga för ett samtal utan tolk. Författaren tog personlig kontakt med varje informant och informerade om studien, dess syfte, frågeställningar, etiska regler och att intervjun skulle bandas. Varvid informanten fick ta ställning till om de ville delta eller inte. En kvinna tackade omedelbart nej och en annan avstod efter några dagars betänketid varvid två nya kvinnor kontaktades. En tredje kvinna som gärna ville delta valde att inte berätta om sitt liv i hemlandet eftersom det "väckte jobbiga tankar" men hon deltog i den övriga delen av intervjun.

Kvinnorna som deltagit i studien kommer från de länder som är bland de mest representerade i Borlänge (förutom nordiska länder) dvs. Somalia, Irak, Turkiet och Syrien. Kvinnorna var över 18 år, födda och uppvuxna i sitt ursprungsland och hade uppehållstillstånd i Sverige. Alla kvinnor hade tidigare besökt eller besökte under den tid som studien pågick Gemensamma Krafters verksamhet.

Datainsamling

Författaren ville förstå hur vardagslivet tedde sig för kvinnorna och studera fenomen utifrån enskilda invandrarkvinnors beskrivningar. Den kvalitativa intervjun, som utgör studiens datainsamlingsmetoden, ger en nyanserad bild av människors känslor, upplevelser och

livsvärldar. Enligt Kvale (1997) ger en fenomenologisk intervju en bild av en mångsidig och kontroversiell värld. Den intervjuade beskriver så exakt som möjligt vad hon upplever och känner och hur hon handlar. Målet är att erhålla otolkade beskrivningar. Det handlar om två subjekt i en kommunikationsrelation, ett samspel mellan två människor där intervjuaren och den intervjuade påverkar varandra ömsesidigt och det gäller att ta till sig och utnyttja de insikter som det mellanmänniska samspelet föder. Det är en professionell intervju som utgår från en halvstrukturerad intervjuguide med teman som kretsar kring syftet med studien. Utifrån temat försöker intervjun samla in så många, rika förutsättningslösa beskrivningar som möjligt från de intervjuade kvinnornas livsvärld. Kvale menar att ”intervjuaren bör vara nyfiken, lyhörd för vad som sägs – och vad som inte sägs – och kritisk mot sina egna antaganden och hypoteser under intervjun”.

En halvstrukturerad intervjuguide (bilaga 2) användes där den kvalitativa intervjun fördjupades med följdfrågor som vad, hur, berätta mer, ge exempel osv. Författaren genomförde samtliga intervjuer. En provintervju gjordes för att få klarhet om att den halvstrukturerade intervjuguiden svarade mot syftet av studien. Provintervjun redovisas inte i resultatet.

Informanterna bestämde var intervjun skulle genomföras. Utifrån önskemålen genomfördes de flesta intervjuerna i kvinnornas hem och de övriga i andra lokaler i närsamhället. Varje intervju pågick mellan en till två timmar och spelas in på band. Bandinspelning valdes så att författaren helt kunde koncentrera sig på själva intervjun. Intervjuerna skrevs ut samma dag som intervjun genomfördes.

Analys

Kvale (1997) beskriver olika metoder för intervjuanalys och menar att syftet med den kvalitativa forskningsintervjun är att beskriva och tolka de teman som förekommer i intervjupersoners livsvärld. Det råder ett obrutet sammanhang mellan beskrivning och tolkning. Författaren har i analysarbetet varit inspirerad av Kvale's analysmetod, meningskategorisering, som innebär att intervjun kodas i kategorier.

I analysarbetet genomfördes kategorisering på följande sätt. Varje intervju lästes först igenom och kodades i sin helhet. Det innebar att söka efter innebörd, betydelse och mening i det som fanns i texten och ge namn till dem. På det sättet framkom olika kategorier. När alla intervjuerna var kodade jämfördes de olika intervjuerna och för att söka huvudkategorier i hela materialet. Kategoriseringen strukturerade de omfattande intervjuerna och gav en överblick över kvinnornas liv i Borlänge, hemlandet och Gemensamma krafters betydelse för kvinnors liv.

Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Inom den kvalitativa forskningen har begreppen validitet och reliabilitet tämligen bestämda innebörder. Inom den kvalitativa metoden finns delade meningar där vissa anser att validitetsbegreppet tillhör kvantitativ metodik medan andra menar att begreppet måste ges en annan och bredare innebörd i den kvalitativa forskningen. Svensson (1996) anser att validitet är överordnat i förhållande till reliabilitet dvs. om validiteten är god är också reliabiliteten det. Han menar att reliabilitetsbegreppet är mer sammanflätat med validitetsbegreppet i den kvalitativa studien och kan svårigen studeras enskilt som det görs med reliabiliteten i kvantitativa studier.

Enligt Kvale (1997) påverkar alla stegen i en forskningsprocess frågan om validitet, allt ifrån planering och genomförande till slutlig rapport. Han menar att det är en fråga om hantverksskicklighet. Validitet visar om man i studien undersökt vad som var meningen att undersöka och om undersökningen ger värdefull kunskap. Kvalitativa metoder med ickestandardiserade och ostrukturerade intervjuer kan ge svar med hög validitet menar Andersen (1994). "Man säger att ett resultat visar hög validitet när man mäter hela det fenomen som man avsett att mäta och inget annat" (Andersen, 1994, sid. 92).

De åtta kvinnorna som intervjuats har beskrivit sina upplevelser och känslor om hur det är att leva i Borlänge och det är den kunskapen som studien eftersträvar. Kvinnorna är därmed bäst lämpade att ge den informationen. Författaren gjorde varje enskild intervju och intervjuutskrift under samma dag vilket minskade risken för att intervjupersonernas utsagor förändrades. Samtliga intervjuer innehöll svar på alla forskningsfrågorna. Intervjupersonerna har inte tagit del av det skrivna intervjumaterialet men författaren var under intervjun noga med att förvissa sig om att ha uppfattat det som framkom på ett riktigt sätt. Författaren har under hela forskningsprocessen haft kontinuerliga diskussioner med handledare om hur arbetet bör fortskrida. Validiteten förstärktes när provintervjun visade sig hållbar med dess teman i förhållande till syftet av studien.

Inom kvalitativa studier används citat för att fånga innebörden av en uppfattning och exemplifiera det intervjumaterial som använts i analysen. Citaten ger läsaren ett intryck av interaktionen av intervjusamtalet.

Resultatet går inte att generalisera vilket inte heller är tanken med studien. Hade författaren intervjuat andra kvinnor kanske berättelserna sett annorlunda ut. Eftersom den intervjuade och den som intervjuar står i subjekt – subjekt relation är en ömsesidig påverkan oundviklig vilket kunde frambringa andra svar vid ett annat tillfälle. Författaren har lång erfarenhet av arbete och umgänge med invandrarkvinnor vilket ingav trygghet vid intervjutillfällena.

Etiska överväganden

Etisk granskning har genomförts av lektor vid ansvarig institution/avdelning. Intervjupersonerna fick efter muntlig och skriftlig information om studiens syfte och att resultatet behandlas konfidentiellt skriva under ett samtycke, vilket även intervjuaren skrev under (bilaga 1). Informanten informerades om att intervjun var helt frivillig och att de när som helst kunde avbryta sitt deltagande. Med hänsyn till informanternas integritet har forskaren tagit kontakt med informanten och informerat om studien när denne varit ensam.

Eftersom författaren arbetade på Gemensamma Krafter fanns en viss personlig kännedom mellan författaren och de kvinnor som intervjuades. Denna kunskap var till fördel genom att kvinnorna kände en trygghet i intervjusituationen men kunde också innebära ett visst beroende i intervjusituationen. Det var därför viktigt för författaren att skilja på personalrollen och intervjurollen.

De informanter som intervjuats har flytt från krigshärjade länder och har upplevt traumatisk händelser. Med vetskapen om att intervjun kunde väcka minnen som vållar obehag fanns en person i beredskap dit informanten kunde vända sig.

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets (HSFR) etiska regler enligt de fyra huvudkraven: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet har tillämpats (Andersen, 1999).

Resultat

Resultatredovisningen omfattar dels en beskrivning av informanternas, kvinnornas, bakgrund och dels en redovisning av framkomna kategorier utifrån kvinnornas liv i hemlandet, i Sverige, hur deras liv förändrats samt verksamheten Gemensamma Krafters betydelse för kvinnorna. Resultatavsnittet avslutas med en sammanfattning av resultatet.

Kvinnornas bakgrund

De kvinnor som intervjuats kommer från Somalia, Irak, Syrien och Turkiet. De flesta kvinnorna har en muslimsk kulturell bakgrund. Kvinnornas ålder varierar mellan 25-50 år. De flesta har bott i Sverige sedan tiden kring 2000 talet. Två av kvinnorna kom till Sverige i början av 90-talet. En av kvinnorna kom till Sverige som tonåring. En kvinna är ensamstående utan barn medan de övriga är gifta och har ett eller flera barn. De kvinnor som gifte sig i hemlandet blev kvar i samma sociala nätverk med sin nya familj. Två av kvinnorna gifte sig efter ankomsten till Sverige. En av kvinnorna har i vuxen ålder under många år förvärvsarbetat på olika företag i sitt hemland. Andra kvinnor har varit hemmafruar i sina hemländer. Alla kvinnor har gått i någon form av skola allt ifrån koranskola under ett års tid till gymnasieutbildning.

Vid intervjutillfället är två kvinnor hemma för vård av barn och övriga arbetssökande. En kvinna har ett tillfälligt jobb på några månader. En annan kvinna har en praktikplats medan de andra studerar antingen svenska för invandrare eller komvux. En kvinna har ett jobb förutom sina studier och är dessutom politiskt engagerad. I övrigt handlar det dagliga arbetet om hushållsarbete och att ta hand om barnen.

Kvinnornas liv i hemlandet

Kvinnornas liv i hemlandet bestod av vård och omsorg genom släkt och vänner, en trygg barndom med stort ansvar för skötsel av hemmet samt krigsupplevelser och flera flytt under kriget.

Vård och omsorg genom släkt och vänner

Både de kurdiska och somaliska kvinnorna har vuxit upp med ett stort socialt nätverk av släkt och vänner. Nätverket fungerade som ett stöd och en hjälp när det behövdes men också som kamratskap. De var både äldre och yngre kvinnor som dagligen träffades för att diskutera, laga mat, fika eller ”shoppa” tillsammans. Om kvinnorna blev sjuka kunde deras döttrar och det sociala nätverket av grannar, släkt och vänner hjälpa dem. En kvinna beskriver t.ex. hur hennes pappa hjälpte henne när hon höll på att bli blind.

”Min pappa hjälpte mig när mina ögon var jättesvullna, variga och röda så min pappa hämtade nåt slags gräs som växte på en liten buske. Han kokade de och la det på mina ögon. Jag fick sova med det en dag och sen byta. Vi gjorde så många dagar och sen blev det jättebra.”

Det fanns också lokala sjuksystrar och sjukhusvård att tillgå. För den som hade pengar fanns det möjlighet till privat vård.

Trygg barndom med stort ansvar för skötseln av hemmet

För både de kurdiska och somaliska kvinnorna var föräldrarna och speciellt mamman den viktigaste personen runt kvinnorna. Pappan som oftast jobbade utanför hemmet hade det ekonomiska och yttersta ansvaret för familjen medan mamman hade ansvar för hushållet och barnen. Kvinnorna har i unga år tagit ett stort ansvar i hushållsarbetet, tagit hand om syskon eller arbetat i familjens egen ägda butik när de inte studerat. De hade oftast ett större ansvar i hemarbetet än sina bröder/männen. En somalisk kvinna uppger:

”Om man är flicka i mitt hemland och första barn är man som en mamma. Jag fick ta hand om de yngre syskonen, laga mat osv. om man inte gör det är man en dålig dotter.”

En annan kvinna säger:

”Jag hjälpte till med hushållet, städade, lagade mat, diskade, tvättade kläder, sopade utanför huset och handlade mat. Jag gjorde allt, det var mycket jobbigt men det är min kultur man gör så.”

För en av de kurdiska kvinnorna var det annorlunda eftersom pappan aldrig gjorde skillnad på pojkar och flickor utan sade: *”ni är som mina söner”*

Kvinnorna hade en trygg barndom med skratt, glädje och lek. Man lekte med de djur som familjerna ägde och använde det material som fanns i hemmet eller i den närliggande omgivningen. En kurdisk kvinna beskriver på följande sätt sin barndoms lekar:

”När jag kom hem från skolan gick jag till mina tre små lamm gav dem mat och gick ut med dem. Vi brukade också fånga fåglar och bygga hus av stenar. Ibland gjorde vi runda former av lera som man kunde baka bröd i.”

Svåra krigsupplevelser medförde flykt undan kriget

Kvinnorna har upplevt krigets fasor vilket lett till ett beslut att fly från hemlandet. De har blivit utsatta för trakasserier och ett begränsat liv p.g.a. sin etniska eller religiösa tillhörighet. De kurdiska kvinnorna kunde t.ex. inte tala sitt eget språk eftersom det är förbjudet i hemlandet. På grund av att de är kurder hade de även svårt att få bostad och arbete. Eftersom de är statslösa fick de inga betyg i skolan. De kunde inte lita på någon och kände sig ständigt kontrollerade och hotade. En kvinna vågade inte föda sitt barn på sjukhuset eftersom hon är kurd.

Kvinnorna har upplevt hur militären har stormat deras by, bränt hus och dödat allt som kom i deras väg. De har upplevt hur släktingar har försvunnit eller dödats och hur grannar har skingrats åt. Kvinnorna har under vissa tider levt ensam med barnen eftersom männen tvingats ut i krig eller flytt landet för att undkomma militären. De har varit utsatta för en ständig rädsla för att bli angivna, och hört ljudet av bomber och skottlossning i omgivningen. De har känt rädslan för att låta barnen gå till skolan och att bli utsatta för razzior i hemmet. De somaliska kvinnorna har upplevt hur olika klaner har krigat mot varandra för att inta makten i landet. Kvinnorna tillhör mindre klaner som ständigt varit utsatta för våldsamheter. De har varit rädda att bli kidnappade. Någon har varit rädd att bli våldtagen och illa behandlad av män vilket skulle vara värre än att bli skjuten. En kvinna berättar om hur hon och familjen höll sig gömda i en källare i ett grannland i fyra år. Mannen lyckades ta sig till Sverige efter två år och själv levde hon i ovisshet hur länge hon skulle få bli kvar. Hon berättar:

”Jag blev kvar i två år till... det var inte lätt med alla barnen... barnen minns mycket av den här tiden. Polisen kom varje månad och skulle ha pengar sen lät dom oss vara ifred. Jag blir jätteledsen när jag tänker på det. Jag var rädd och kämpade i fyra år. Jag blev sjuk och fick astma för vi bodde i en källare, ingen sol ingenting.”

Kvinnan träffade många flyktingar i samma situation och de stöttade varandra.

Vissa kvinnor fick avbryta sina studier på annan ort eftersom det blev alltför farligt att stanna kvar. De fick åka hem och hjälpa till att försörja familjen istället. Flera av kvinnorna flydde till andra orter i landet för att därefter smugglas över till något grannland och därefter ta sig till Sverige. En kvinna kom direkt till Sverige. En annan kvinna berättar om hur familjen splittrades p.g.a. olika flyktvägar.

Kvinnornas liv i Sverige

Kvinnornas liv i Sverige omfattas av att sociala relationer är relationer med landsmän, att det är svårt att veta hur man ska uppfostra sitt barn samt diskriminering och utanförskap i samhället.

Sociala relationer är relationer med landsmän

Kvinnorna umgås mest med sin familj och sina landsmän. En kvinna berättar hur hon redan på flyktingförläggningen i Sverige fick ett socialt nätverk av landsmän som stöttade och hjälpte henne när hon ensam anlände med sina barn. Flera kvinnor valde att flytta till Borlänge från flyktingförläggningen eftersom de kände landsmän som bodde där. Någon beskriver hur hennes landsmän ”tjejerna” träffas dagligen. De läser koranen tillsammans, går till moskén, sitter och syr men framförallt diskuterar saker och ting. En person umgås mestadels med landsmän på den ort hon bott tidigare eftersom hon är ganska nyinflyttad i Borlänge.

Vissa kvinnor hade hört talas om Sverige men de flesta visste ingenting om landet när de anlände. Kvinnorna kände sig ensamma den första tiden i Sverige trots att vissa hade någon anhörig som redan befann sig i landet. De saknade sitt sociala nätverk från hemlandet. En kvinna säger:

”Hemma hade jag gäster varje dag och här kom ingen, ibland grät jag och tänkte: varför är jag ensam hemma?”

De beskriver svårigheten av att hamna i ett okänt land utan vänner, det annorlunda klimatet, maten och att inte kunna språket. Några kvinnor upplevde det väldigt jobbigt att vänta på sitt uppehållstillstånd. För en av kvinnorna tog det fyra år innan hon fick beskedet att få stanna.

Umgänge med landsmän innebär att man lagar mat tillsammans, äter, skrattar, diskuterar och är stolt över sin egen kultur. Om kvinnorna skulle behöva hjälp eller bli sjuk finns nätverket av landsmän till hands. En somalisk kvinna beskriver tryggheten och umgänget med landsmän på följande sätt:

”Om jag inte går till dom så kommer de till mig. Jag skulle aldrig vara ensam man måste hjälpa varandra. Vi har en mycket fin kultur och även om jag inte känner dig måste man ha ett öppet hus och hjälpa personen.”

En annan kvinna känner nästan alla landsmän i Borlänge och har över huvudtaget inte tänkt tanken att umgås med andra än dem. De flesta av kvinnor har telefonkontakt med anhöriga i hemlandet. Några skickar pengar till dem och man utbyter videoband med varandra.

De kvinnor som försökt få kontakt med svenskar tycker det är svårt. Någon menar att svenskar blir rädda och osäkra när de möter invandrare med påföljd att hon inte heller vet hur hon ska bete sig. Hon brukar bjuda hem sin lärare på mat för att få träna sig i svenska språket. Det ges få möjligheter till att lära känna svenskar eftersom familjen kräver mycket tid och i svenskundervisningen deltar endast invandrare. Det är därför viktigt att få göra praktik på olika arbetsplatser för att komma i kontakt med svenskar. Någon anser att det går lättare att få kontakt med svenskar om man verkligen bestämt sig för att stanna i Sverige.

Svårt att veta hur man ska uppfostra sina barn

Kvinnorna beskriver svårigheter att uppfostra sina barn i Sverige. I hemlandet tog hela grannskapet ansvar för uppfostran till skillnad från i Sverige där grannen klagar på barnen och hotar med att ringa socialtjänst och polis när barnen hamnar i konflikt med andra barn. Det kan vara ok om en landsman tillrättavisar kvinnorna och barnen i uppfostringssyfte men om en svensk gör det tror man att de ska ringa socialtjänsten. En kvinna uppger följande.

”Om en landsman säger det är det ok men om en svensk säger nåt säger man: ser du hon vill ta mina barn. Även om hon inte kommer från socialen har man bestämt sig för att hon bara vill ta mina barn, man är också rädd att dagispersonalen ska ringa socialen. Vi såg många som hade problem och kanske det är deras jobb jag vet inte att reflektera om dom ser något fel, man är rädd vet inte reglerna och vet inte vad man ska göra”

En skillnad mellan Somalia och Sverige är att i Sverige är man kompis med barnen och leker med dem men i Somalia ”finns de bara runt om en”. Man litar inte alltid t.ex. på förskolepersonalen och på deras hjälp med barnuppfostran och då berättar man inte heller om sina bekymmer med barnen för dem. En kvinna vill att hennes barn ”ska likna henne” men detta är svårt att uppnå i Sverige och i den svenska kulturen. Det uppstår många konflikter med barnen då de har andra åsikter än föräldrarna. Problem blir större med barnens ålder. Hon menar att:

”Nu har det blivit väldigt svårt för de flesta jag känner har barn som börjat bli rätt stora och då vill dom också uttrycka sig. Föräldrarna blir rädda och det är ett stort problem tycker jag”

En kvinna har en ständig dialog med sina tonåringar om skillnader mellan Sverige och hemlandet. Även språkbruket skiljer sig åt. Hon berättar följande:

”I hemlandet när man skojar säger man jag ska döda dig, det är vanligt i Turkiet men det kan man inte säga i Sverige.”

Hon anser att barnen borde förstå hur bra de har det i Sverige, att de har stora möjligheter att utbilda sig och få en bra framtid.

Diskriminering och utanförskap i samhället

Kvinnorna känner sig varken delaktiga eller jämlikt behandlade i det svenska samhället. Har man inget arbete har man inte heller något gemensamt med svenskarna. En arbetslös kvinna menar att situationen inte förändrats under de tio år hon bott i Borlänge. Hon vill försörja sig själv och inte leva på socialbidrag men menar att arbetsgivaren väljer en svensk arbetssökande före en invandrare. Hon beskriver det på följande sätt:

”I Sverige är dom lite rasister för om jag och du söker ett jobb är det du som får det. Jag vill jobba och kan det. Hur ska jag göra jag vill inte ha pengar som nån ger oss utan att jobba, man ska försörja sig själv men det går inte. Jag vill inte gå till socialen. I mitt hemland finns inte socialen och man klarar sig. Har du ingen försörjning hjälper slakten dig, regeringen ger inga pengar.”

Hon litar inte heller på politiker eftersom de inte håller vad de lovar:

”Tänk jag har bott här i tio år, dom ger mig lägenhet och bjuder mig på pengar. Om jag flyttar till ett annat land om två år vad har då Sverige fått av mig? Ingenting! Det är bättre att jag gör någonting och betalar skatt. Dom är inte kloka jag blir så arg.”

En annan kvinna menar att eftersom hon inte har ett arbete och endast umgås med landsmän känner hon sig inte heller delaktig i samhället. Kvinnan önskar att det svenska samhället tog tillvara hennes och andra invandrades resurser oavsett om de kunde språket fullt ut eller inte.

Två av kvinnorna känner sig mer delaktiga i samhället eftersom de just nu har ett arbete men de känner sig inte lika behandlade som svenskarna. Kvinnorna menar att svenska myndigheter hjälper till att isolera invandrarna när de placeras i samma bostadsområden. Om så inte var fallet skulle det var lättare att lära sig språket i skolan, att få kompisar och kontakter som kanske skulle leda till jobb i framtiden. Någon är besviken när läraren på komvux utan förklaring ville dela upp klassen i två grupper dvs. svenskar och invandrare.

En kvinna vars barn är födda i Sverige och hela familjen har svenskt medborgarskap tycker att åtminstone barnen borde behandlas som svenskar. Det är jobbigt att ständigt få förklara för omgivningen var de kommer ifrån oavsett hur länge de bott i Sverige. Hon säger:

”Jag är invandrare jag vet det men mina barn är födda här och borde kallas för svenskar men svenskarna vill gärna skilja på detta, det fördröjer integrationen tycker jag. Så på det viset känner invandraren att ok om jag är invandrare då får jag bli det hela livet, man lever upp till det, man blir aldrig svensk.”

Flera kvinnor känner sig väl bemött av ”vanliga” svenskar medan andra blir mindre bra behandlade. Kvinnorna och deras familjer blir ofta utsatta för rasistiska trakasserier i sitt bostadsområde. De blir inte respekterade för den de är. Människor spottar på dem och skriker åt dem utan att de kan försvara sig vilket de skulle kunna göra i hemlandet. Nu går de uppgivna, tysta och arga förbi och vet inte vad de ska ta sig till. Kvinnorna menar att det finns många människor som betar sig illa mot dem. De är människor som inte tycker om invandrare och inte känner någon respekt för kvinnorna. Det värsta är att även deras barn kan utsättas för detta. En kvinna anger t ex att när hon och hennes barn går förbi ett hus börjar mannen i huset

bråka med dem, svära och säga fula ord och spotta mot dem: ”djävla invandrare stick härifrån, åk hem nu”.

Kvinnorna kan även bli orättvist behandlade av grannar och bostadsbolaget därför att de inte kan uttrycka sig tillräckligt bra på svenska och inte känner till alla regler som gäller. Man menar att t.ex. bostadsbolaget ”lyssnar mer på svenskar och tror att dom talar sanning” En kvinna uttrycker saken på följande sätt.

”Om jag försöker göra som svenskar ska jag bli som svenskar, behandlad som svenskar t.ex. utbildar mig och söker jobb, jobbar, betalar skatt, och gör inte fel, stör inte mina grannar då blir jag lika behandlad, nu är jag invandrare, jag bara känner det så.”

Kvinnornas förändrade liv

Kvinnornas förändrade liv karaktäriseras av obearbetade flyktingtrauman och tankar om krig, en annorlunda vardag samt nya möjligheter och framtidstro.

Obearbetade flyktingtrauman och tankar om krig

Alla kvinnor har upplevt traumatiska upplevelser i sitt hemland. Även övriga familjemedlemmar har traumatiska upplevelser som de inte fått bearbeta. I vissa familjer törs man inte nämna hemlandet eftersom det ger upphov till raseriutbrott hos familjemedlemmar. Det är svårt att glömma när man har sett människor dödas och många omänskliga saker ske.

”Om jag nämner hemlandet blir hon jättearg och kastar saker omkring sig”

Kvinnorna mår dåligt av att se krigsreportage på nyhetssändningarna. För de kvinnor som har släktingar kvar i hemlandet finns en ständig oro kring deras liv och de känner en maktlöshet av att inte kunna hjälpa dem. Kvinnorna tänker ständigt på sin släkt som är försvunnen eller död i hemlandet vilket får till följd att de kan få huvudvärk och svårt att sova på nätterna. Eftersom de inte alltid har någon meningsfull sysselsättning förvärras problemen. En kvinna uttrycker det på följande sätt.

”Jag vill göra någonting inte bara gå skola och göra praktik jag vill jobba och jag glömmer mina problem.”

En annorlunda vardag utan krig

Alla kvinnor trivs bra i Borlänge och upplever en frihet och trygghet utan krig i Sverige. I hemlandet fanns en ständig rädsla att barnen skulle dödas på sin väg till och från skolan men i Sverige har barnen en trygg skolgång. En kurdisk kvinna menar att här i Sverige kan hon prata om allting med vem hon själv vill vilket hon inte kunde som kurd i sitt hemland. Här har hon chansen att få en framtid.

Kvinnorna menar att mycket i deras liv har förändrats som t.ex. annorlunda bostad, skolan, nya normer som att mannen inte får slå kvinnan och att kvinnan får bestämma över sitt eget liv. I hemlandet var det kvinnan och döttrarna som tog hand om hushållsarbetet nu försöker alla hjälpas åt. Vardagslivet i Sverige innebär mer jobb än i hemlandet eftersom kvinnan både har studier på heltid och därtill hushållsarbetet.

På ett sätt har kvinnorollen inte förändrats nämnvärt. De gör samma saker här i Sverige som i hemlandet d.v.s. hushållsarbetet och tar hand om barnen. Skillnaden är att i takt med att mannen tappat sin auktoritet får kvinnan även jobba och försörja familjen. Skulle hon beklaga sig finns det risk att landsmännen anklagar henne för att hon blivit europé. En annan skillnad är att i Sverige tvingas de inte vara hemmafruar men eftersom de inte får något jobb har de inget alternativ. I hemlandet fanns mer tid att umgås med vänner och att få tänka lite på sig själv. Vissa kvinnor hade hemhjälp i hemlandet som arbetade för mat och bostad.

Kvinnorna menar att barnen behandlas jämlikt i skolan vilket inte var fallet i hemlandet p.g.a. deras etniska eller religiösa tillhörighet. De menar att skolan är viktig och de har en insyn i skolans värld som de inte hade i den disciplinerade skolan i hemlandet.

Två av kvinnorna menar att livet förändrats mycket eftersom de i hemlandet fortfarande var unga och nu är de kvinnor med man och barn. En kvinna säger sig få råd och stöd i sitt föräldraskap via barnavårdscentralen och menar att i Sverige respekteras barnen på ett positivt sätt som hon inte upplevde i sitt hemland.

En kvinna som kom till Sverige som tonåring och har genomgått en omtumlande tonårstid i Sverige säger att hela hennes liv har förändrats:

”Jag får göra vad jag vill, äta vad jag vill, gå ut när jag vill, sova när jag vill. Det är ingen som frågar varför jag gör det.”

Nya möjligheter och framtidsdrömmar

Alla kvinnor har en framtidstro med framtidsdrömmar. De flesta vill fortsätta studera, få en utbildning och ett jobb. Kvinnorna drömmer om att få öppna en egen butik, bo i en egen lägenhet, få ett jobb och bilda familj. Flera kvinnor vill ta körkort.

Kvinnorna uttrycker en oro inför framtiden och hur det ska gå för familjen. Kanske det blir konflikter inom familjen p.g.a. att deras kultur och religion skiljer sig från den svenska.

Kvinnorna vill inte leva på socialbidrag utan vill försörja sig själva. De hoppas att barnen ska få det lättare med utbildning och jobb. Kvinnorna har en längtan att någon gång få återvända till sitt hemland, dess mat och sina släktingar. De finns en önskan att få göra något bra för sitt hemland. En somalisk kvinna uttrycker flera kvinnors dröm:

”Det är min dröm att få hålla min mamma i famnen”

Gemensamma Krafter

Gemensamma Krafter - ett andhål där man kan slappna av och träffa andra kvinnor

Kvinnorna fick information om Gemensamma Krafter verksamhet via barnavårdscentralen, skolan eller genom bekanta som tidigare besökt stället. Gemensamma Krafter är det enda stället där de kommer i kontakt med svenskar. En kvinna som inte kände någon när hon flyttade till Borlänge från en annan ort säger:

”En dag sa en tjej till mig att det finns en plats som du kan gå till om du vill slappna av och prata lite så då kom jag hit”

Kvinnorna lär känna folk på Gemensamma krafter som de sedan träffar i andra sammanhang och då stannar de till och pratar med varandra. Det är en träffpunkt för diskussioner, man känner nyfikenhet för varandra och blir bekräftad för den man är. Språkträningen är en viktig verksamhet.

Kvinnorna får på Gemensamma krafter stöd och råd i sitt föräldraskap. En kvinna beskriver sina känslor när hon fick sitt barn och vad det betydde att träffa andra som upplevt samma känslor. Hon säger:

”Jag mådde så dåligt när jag fick barn, jag grinade utan anledning hela tiden och jag älskade ju min unge. Först berättade jag inte om det för någon men sen diskuterade vi det på Gemensamma Krafter och jag fick höra att det är vanligt, att det är normalt... och jag träffade andra som också grinat utan anledning”

På Gemensamma Krafter umgås kvinnorna även med andra än landsmän och får en inblick i hur deras vardag ser ut. En kurdisk kvinna beskriver en olikhet:

”När man fött barn i Turkiet kan man inte gå ut på en månad det är jättetråkigt att stanna hemma men i Sverige går man ut efter 2-3 dagar och kommer till Gemensamma Krafter”

En annan kvinna säger:

”Jag tycker det är bra att det är lika många svenskar som invandrare som kommer, man får höra och se svenskar ur en annan synvinkel, man får umgås med dem och se hur dom lever”

De beskriver hur de får praktisk hjälp av olika slag t.ex. att förstå sig på olika blanketter, att ringa olika myndigheter och få låna symaskin

Förslag till nya aktiviteter på Gemensamma Krafter

Kvinnorna uttryckte önskemål om att Gemensamma Krafter erbjuder:

1. mer samhällsinformation
2. kurser i svensk matlagning
3. diskussionsgrupper med både kvinnor och män av olika nationalitet där man diskuterar barnuppfostran. Eftersom kvinnan har lättare att anpassa sig i det nya landet är det viktigt att även mannen deltar. Kvinnorna menar att det är ett sätt att närma sig varandra och om man blir medveten om vilka problem som kan uppstå är det lättare att handskas med dem.

Resultatsammanfattning

Hur var kvinnornas liv i hemlandet?

Kvinnorna upplever att de haft en trygg barndom med ett stort socialt nätverk av släkt och vänner omkring sig. Närverket som bestod av flera generationer fungerade som ett stöd och hjälp vid exempelvis sjukdom och barnuppfostran. I nätverket hade de också sina vänner som de dagligen träffade. De diskuterade, fikade, lagade mat eller shoppade tillsammans. Vardagslivet bestod till stor del av hushållsarbete och att ta hand om syskon. Det kunde vara ett slitsamt arbete men kulturellt var det dotterns/kvinnans uppgift medan mannen hade det

övergripande ansvaret för familjen. En del kvinnor arbetade också i familjens egen ägda butik medan andra studerade i mer eller mindre omfattning. De kvinnor som gifte sig i hemlandet stannade kvar i samma gemenskap.

När kriget intog deras vardag togs beslutet att fly från landet. Kvinnorna har upplevt trakasserier som genomgående begränsat deras liv p.g.a. etnisk eller religiös tillhörighet. De har sett människor dödas och levt i en ständig rädsla för att bli angivna, utsättas för razzior i hemmet eller bli kidnappade. Under vissa tider har de haft hela ansvaret för familjen eftersom mannen flydde för att undvara militären. Flyktvägen till Sverige har varit lång och traumatisk vilket också inneburit att familj, släkt och vänner skingrats.

Hur är kvinnornas liv i Sverige?

Kvinnorna beskriver svårigheten av att hamna i ett okänt land utan dess språk och normer men framförallt saknaden av det sociala nätverket i hemlandet. I Borlänge blir gemenskapen med landsmän viktig. De beskriver nätverkets funktion ungefär som de var i hemlandet med stöd och hjälp av olika slag, måltider tillsammans, skratt och diskussioner.

Kontakten med svenskar är så gott som obefintlig och de som försökt lära känna någon svensk upplever det svårt. Kvinnorna upplever det svårt att uppfostra sina barn i den nya kulturen med normer och regler som de inte har tillräcklig kunskap om. Eftersom barnen i hemlandet uppfostrades kollektivt av det sociala nätverket utan inblandning av myndigheter uppstår en oro och misstänksamhet mot svenska myndigheter som de tror kan "ta" deras barn om de inte sköter sig. De upplever att svårigheterna stegrar sig i takt med att barnen blir äldre och får sina egna normer och åsikter. Det finns också en oro för familjekonflikter eftersom familjens kultur och religion skiljer sig från det svenska.

Kvinnorna beskriver bl.a. arbetslösheten och bostadssegregationen som orsaker till upplevelsen av utanförskap i samhället. De finns "vanliga svenskar" som behandlar dem lika men långt ifrån alla. Diskrimineringen visar sig bl.a. i skolan, av bostadsbolaget och bland boende i deras bostadsområde.

De traumatiska upplevelsorna kvinnorna och även övriga familjemedlemmar varit med om i hemlandet och oron för de vänner och släktingar som finns kvar medför huvudvärk, sömnlösa nätter och raseriutbrott. De mår dåligt av att se nyhetsrapporteringar från krigshärjade områden.

Hur har kvinnornas liv förändrats?

Livet för kvinnorna har förändrats på ett avsevärt sätt. De känner en trygghet och frihet utan krig. En frihet att få uttrycka sig och prata med den man vill. Det känns tryggt att låta barnen gå till en skola som föräldrarna har insyn i och där barnen behandlas jämlikt. I Sverige respekteras barnet på ett positivt sätt. Hela familjen försöker hjälpas åt med hushållsarbetet.

Vissa kvinnor upplever att vardagslivet är mer ansträngt eftersom det innebär heltids studier, hushållsarbete och att ta hand om barnen. I hemlandet hade vissa kvinnor hemhjälp vilket innebar mer tid för umgänge med vänner. I Sverige finns möjligheten och de vill ha ett arbete utanför hemmet men arbetslösheten gör dem till hemmafruar.

Kvinnorna känner sig diskriminerade, inte delaktiga och lika behandlade i det svenska samhället. De är invandrare och upplever att de inte kommer att betraktas som svenskar oavsett om de var född i Sverige eller inte.

Kvinnorna har en framtidstro med drömmar om att få öppna en butik, bo i egen lägenhet, få ett jobb, att inte leva på socialbidrag, studera, ta körkort och bilda familj. Det finns en förhoppning om att deras barn ska få det lättare med jobb och utbildning. Det finns också en dröm att någon gång få återvända, göra något gott för sitt hemland och återse sin mamma.

Vilken betydelse har Gemensamma Krafter haft för kvinnorna?

De beskriver vikten av att få diskutera, träna på sitt svenska språk och få en inblick i den svenska världen. De träffar kvinnor som de pratar med när de träffas i andra sammanhang. De upplever att det finns en nyfikenhet för andra människor och man blir bekräftad för den man är. Kvinnorna får råd och stöd i sitt föräldraskap. De uttrycker också hur de får praktisk hjälp av skiftande slag exempelvis vid kontakter med myndigheter, ifyllande an blanketter och att låna symaskin.

Diskussion

Syftet med studien var att beskriva och få en ökad förståelse för invandrarkvinnors liv i Borlänge/Sverige och vilken betydelse Gemensamma Krafter haft för kvinnorna.

Kvinnornas trygga barndom med ett stort socialt nätverk omkring sig förbyttes mot krig och traumatiska upplevelser som fick dem att fly från sitt hemland. Sverige/Borlänge upplevs som ett tryggt land med fred och frihet men upplevelsen av utanförskap och diskriminering finns ständigt närvarande. Gemenskapen med egna landsmän blir viktig för det är där man stärker sin egen identitet och mobiliserar kraften till en framtidstro på arbete, utbildning och delaktighet i det svenska samhället. Gemensamma Krafter är en betydelsefull mötesplats för kvinnorna inte minst när det gäller språkträning och integration.

Resultatdiskussion

Av studiens resultat framgår att kvinnorna hade ett stort socialt nätverk i sitt hemland. Nätverket bestod av släkt och vänner som naturligt fanns till hands för samvaro, stöd och om de behövde hjälp av något slag. Efter flykten till Sverige ersattes det naturliga nätverket av landsmän i samma situation. Ett antal studier visar att sociala nätverket är en frisk- och skyddsfaktor som främjar hälsa och delaktighet (Klebeck & Ogden, 1996; integrationsverket, 2004).

Resultatet visar att kvinnornas nätverk fungerade som ett skyddsnet både ekonomiskt, fysiskt och psykiskt och hade en dämpande effekt på negativ stress och stora påfrestningar. Iversen (1990) betonar att nätverket uppfyller människans primära behov av kärlek, trygghet, bekräftelse och identitet vilket ökar förmågan att klara av belastningar man utsätts för i livet. Putman (2001) talar om den generaliserade ömsesidighetens princip som grundstenen till sociala kapitalet vilket är en tillgång för samhället. Det innebär att jag litar på dig och gör något för dig i tron att du någon gång gör något för mig. Detta sammanbindande sociala kapital fungerar som ett kitt och en bas att stå på och är knutet till nätverk av samhörighet.

Vidare framkommer av resultatet att kvinnorna ofta träffas för att diskutera barnuppfostran, religion, sin vardag och den egna kulturen. Det informella kontaktnätet skapar ett aktivt handlingsmönster (Öquist, 2002; Ålund, 1991; Söderlindh, 1990) genom att stärka den egna identiteten. Studier visar också att en grupptillhörighet, att få känna gemenskap, att ha någon att spegla sig emot gör det lättare att möta det okända majoritetssamhället (Folkhälsoinstitutet, 2002:29; Öquist, 2002). Gemenskapen med landsmän blir än viktigare menar Alinia (2004) när utanförskapet i samhället ökar vilket även framkom i kvinnornas berättelser. Det kapital man skapar i sitt nätverk genom att samla erfarenheter, identiteter, historier och kulturella traditioner gör att man överlever utanförskap och främlingsfientlighet.

Kvinnorna i studien har utsatts för traumatiska händelser i hemlandet. De har trakasserats på grund av sin etniska eller religiösa tillhörighet. De har sett människor dö eller dö och dödas och levt under hot och rädsla vilket skapar bl.a. ständiga flashbacks över det inträffade, huvudvärk och sömnsvårigheter. Även övriga familjemedlemmar påverkas av att någon i familjen blivit utsatt. Studier visar att obearbetade flyktingtrauman kan leda till social marginalisering, utstötthet och ohälsa (Integrationsverket, 2004). Många av dem som utsatts för hot och trakasserier har utvecklat post traumatisk stress syndrom (PTSD) med typiska symtom som mardrömmar, sömnsvårigheter, undvikandebeteenden, koncentrations- och

minnessvårigheter, nedstämdhet, depression och svårigheter med sociala kontakter som följd (Almqvist 2003; Malmqvist 2003; Franzen 2001). Enligt Nyberg (1993) påverkas hela familjen inte minst barnen om någon i familjen utsatts för exempelvis förföljelse. Speciellt mindre barn som inte har den verbala förmågan får en undanskymd ställning utan bekräftelse vilket kan påverka barnets framtid negativt.

Resultatet i studien visar att kvinnorna kände sig diskriminerade och inte lika behandlade som övriga samhällsmedborgare. Inte på grund av att de tillhör en etnisk eller religiös minoritet utan för att de är invandrare. De känner sig diskriminerade på arbetsmarknaden, i skolan och utsätts för trakasserier i bostadsområdet. Studier visar att det pågår en strukturell diskriminering gentemot invandrare men så länge det förnekas att den existerar är det svårt att förändra den (Lappalainen, 2005; Integrationsverket, 2006). "Det svenska" är normen menar Lappalainen (2005) och "de andra" invandrarna tillskrivs det negativa i samhället. Den strukturella diskrimineringen ger sig tillkänna på alla plan i samhället och avspeglar en oförmåga att se människor som enskilda individer. De "svenska normala" normerna genomsyrar välfärdens institutioner, utbildningsväsendet, den politiska världen, rättsväsendet och arbetsmarknadspolitiken. Invandratäta områden beskrivs som problemområden vilket får en stigmatiserande effekt. Inom arbetsmarknaden ska invandraren "passa in" i samhället utifrån sina egenskaper däremot diskuteras inte den egna förmågan och arbetsmarknadens bärkraftighet.

I studien framkommer kvinnornas känsla av att vara annorlunda, inte vara tillräckligt bra för att kunna passa in i det Svenska samhället. Detta på grund av att de är invandrare. Alina (2004) beskriver hur kurderna i Sverige upplever utanförskap och rasism som invandrare och kurder. Somalierna beskriver två dominerande orsaker till att de blir diskriminerade i det svenska samhället. Det första är att de som aktiva muslimer bär en speciell klädsel och för det andra att de är svarta afrikaner (Integrationsverket, 1999:4).

Av resultatet framkommer att kvinnorna tycker att samhället bidrar till att isolera invandrarna då de placeras i samma bostadsområde. Det blir svårare att lära sig språket i skolan då de flesta är invandrare dessutom är det svårt att få kontakter i majoritetssamhället. Kontakter som i förlängningen skulle kunna leda till ett jobb. Lappalainen (2005) pekar på att man kan hamna i en diskrimineringspiral. Blir man exempelvis diskriminerad på arbetsmarknaden påverkas ekonomin vilket i sin tur påverkar boende förhållandena och chansen att välja skola.

Kvinnorna i studien upplever det svårt att uppfostra sina barn i det nya landet. I hemlandet tog hela det sociala nätverket ansvar för uppfostran. I Sverige känner man sig övervakad av myndigheterna och det finns en rädsla att inte räcka till som förälder. Svårigheterna upplevs större i takt med att barnen blir äldre och tillägnar sig de svenska normerna. Föräldrarna känner också oro och rädsla för konflikter med sina barn eftersom familjens kultur och religion skiljer sig från det svenska. Många somalier känner en stark misstänksamhet mot svenska myndigheter (Integrationsverket, 1999:4.) I Somalia finns inga myndigheter som blandar sig i deras familjeliv och sociala relationer. I Sverige upplever man däremot ofta en maktlöshet och rädsla för att myndigheterna ska frånta dem barnen.

Al-Baldawi (1998) menar att barnen lär sig svenskan lättare än föräldrarna och integreras lättare in i det svenska samhället vilket gör att föräldrarna har svårt att bibehålla sin auktoritet som föräldrar. Föräldrarna blir p.g.a. sina språksvårigheter ofta beroende av barnen i kontakter med myndigheter. Ålund (1991) beskriver föräldrarnas oro för att barnen ska "försvenskas" vilket bl.a. innebär att barnen inte tar hand om föräldrarna när de blir gamla.

Studien visar att kvinnorna i sina hemländer levit i en patriarkatisk familjestruktur där mannen haft det ekonomiska övergripande ansvaret för familjen och kvinnan ansvaret för hemmet och barnen. I Sverige försöker alla i familjen hjälpas åt med hushållsarbetet även om kvinnan fortfarande har det största ansvaret för hemarbetet. Barnen går på förskolan och kvinnan har möjlighet att studera och i bästa fall få ett arbete. Enligt Öquist (2002) och Davishpour (2003) är dessa förändringar ett tecken på att kvinnorna tagit del av den nya kulturen. I hemlandet skulle de flesta kvinnor enligt tradition varit hemmafruar men nu är de ekonomiskt oberoende av mannen och har en frihet och möjlighet att tänka på sin egen framtid. Ahmadi F & Ahmadi N (1995), Ålund (2001) menar att det svenska individualistiska tankesättet kan upplevas som en konflikt gentemot hemlandets kollektivistiska synsätt. För vissa kvinnor blir det svårt att frigöra sig från den traditionella strukturen eftersom de inte får den stöttning de behöver och blir motarbetade av den egna etniska gruppen.

Det framgår av resultatet att kvinnorna hade en framtidstro och framtidsdrömmar. Det är i gemenskapen med egna landsmän kvinnorna skapar den styrka som får dem att orka leva i sitt utanförskap. Det är där de mobiliserar kraften till en framtidstro på arbete, utbildning och delaktighet i majoritetssamhället. Antonovsky (2002) menar att KASAM, känslan av sammanhang har stor betydelse för hur en person kan hantera sin livssituation. Kvinnorna har upplevt traumatiska händelser i sitt hemland, flytt till ett okänt land där de lever i ett utanförskap och där diskriminering tillhör vardagen. Har man en hög KASAM klarar personen påfrestningar på ett bättre sätt och det påverkar de val man gör. Ett högt KASAM i hemlandet och gemenskapen med landsmän i Sverige skulle kunna vara en förklaring till att livet ändå blir begripligt, hanterbart och meningsfullt för kvinnorna.

Enligt studien fungerar Gemensamma Krafter som en plats för kvinnorna där de får möjlighet att möta och umgås med svenskar. De får en inblick i svenska kvinnors vardagsliv. De utvecklar det svenska språket och får på ett naturligt sätt råd och stöd i sitt föräldraskap. Nygren (1993) pekar på vikten av att föräldrarna ska må bra för att orka ta del av och stötta barnen i deras vardag. På Gemensamma Krafter lär kvinnorna känna folk som de sedan träffar och pratar med i andra sammanhang. Forskning visar på bristen av naturliga kontaktskapande mötesplatser (Integrationsverket, 1999:4; Rashid, 2002; Niklasson, 1997:20). Kommunens uppgift är bl.a. att skapa kontaktytor med det svenska samhället. Invandrarna hävdar att de enda svenskar de kommer i kontakt med är tjänstemän som jobbar med flyktingärenden. De önskar sig forum för diskussioner vad gäller utbildning, arbetsliv och barnuppfostran. Gemensamma Krafter tycks utgöra ett sådant forum.

Putman (2001) menar att alla informella kontakter är en investering av det sociala kapitalet. Det överbryggande sociala kapitalet som Putman talar om genereras på Gemensamma Krafter och skapar en bredare identitet och ömsesidighet. Dessa kontakter kan ge vidare kontakter t.ex. till ett arbete. Enligt Integrationsverket (2006) är det informella kontaktnätet av grannar, vänner och släkt som har ett arbete och redan är etablerade på arbetsmarknaden viktigast när man som arbetslös vill komma ut på arbetsmarknaden.

Metoddiskussion

Genom kvalitativa intervjuer och en fenomenologiskt inspirerad forskningsansats har kvinnornas liv i Borlänge och Gemensamma Krafters betydelse för kvinnorna kunnat tydliggöras.

De intervjuade kvinnorna talade bra svenska men det var ändå deras andra eller tredje språk vilket gör det ofrånkomligt att vissa ordval och nyanser kan ha uppfattats felaktigt. Detta framkom tydligt vid utskrift av intervjuerna då författaren vid upprepade tillfällen under intervjuerna försökte få informanterna att förklara vad de menade. Alternativet hade varit att använda sig av tolk vilket kanske minimerat oklarheten vid ordförståelsen. Det kändes dock inte aktuellt eftersom författaren sökte samspelet i den kvalitativa intervjuformen.

Det förekom att några informanter i början av intervjun hade svårt att bortse från att intervjun bandades eftersom de inte tyckte de hade tillräckliga svenskkunskaper. Vid intervjuerna poängterades att endast forskarna skulle ta del av inspelningarna.

Utifrån informanternas önskemål gjordes sex av intervjuerna i deras hem vilket upplevdes avslappnat och naturligt. Vid två av dessa intervjutillfällen avbröts dock bandinspelningen under en kort stund. En kvinna fick besök i sitt hem och den andra hade ett barn som behövde tas hand om. Vid bägge tillfällena avbröts koncentrationen i de teman som kvinnan beskrev men kunde snabbt återupptas.

Författaren upplevde i vissa fall att den intervjuades uttalanden var motsägelsefulla. Efter analysprocessen framkom att man kan känna trygghet, frihet och trivsel trots att man lever i ett utanförskap. Kvale (1997) menar att det inte behöver bero på den intervjuades personlighetsstruktur eller brister i kommunikationen mellan intervjuare och intervjuad utan kan på ett adekvat sätt spegla de objektiva motsägelserna i den värld som den intervjuade lever i. När intervjuerna skrevs ut önskade dock författaren att fler kompletterande följdfrågor hade ställts vilket gav lärdom till efterföljande intervju och fortsatta studier.

Författaren har en förförståelse genom arbetet på Gemensamma Krafter och kontakten med invandrarkvinnor. Detta kan ha påverkat studien trots att författaren försökt bortse från förförståelsen. Relationen till författaren kan ha bidragit till att kvinnorna valde att delta i intervjuerna, att de kände sig trygga och var villiga att anförtro sina berättelser. Kvale (1997) menar att den kvalitativa forskningsintervjun kan för informanten bli en positiv upplevelse där personen känner sig stärkt och bekräftad när det finns någon som vill lyssna, förstå och är intresserad av just hennes livsberättelse. Känslan var att både författare och informant upplevde samtalet som positivt. Informanten har själva aktivt valt att delta i intervjuerna och vissa tackat nej, vilket tyder på att de upplevde friheten att välja.

Ett förtroligt samtal där man kommer en person nära inpå livet kan innebära en kluvenhet när författaren möter den intervjuade vid senare tillfällen. Författaren har varit medveten om att det kan uppstå förväntningar på att författaren ska kunna hjälpa/förändra något i informantens liv.

Resultatets betydelse för framtiden

Studien ger en ökad kunskap och förståelse för invandrarkvinnornas liv, både hur det kan vara i hemlandet, i Sverige och hur det kan förändras. Ett liv som präglas av utsatthet men också av styrka och framtidstro. Kunskap som är värdefull när olika kulturer ska mötas i det svenska samhället. Kvinnornas berättelser ger kunskap om hur det är att leva i Borlänge vilket bör ge ökade möjligheter att kunna möta kvinnorna utifrån deras behov och önskemål. Det framkommer av studien att Gemensamma Krafterns verksamhet som har ett hälsofrämjande och förebyggande syfte betyder mycket för kvinnorna. Det är en mötesplats som genererar socialt kapital och inte minst i integrationssyfte. Studien ger oss kunskap om vikten av att

skapa naturliga mötesplatser i människors närområde. För utsatta grupper i samhället kan dessa mötesplatser vara den enda kontakten gentemot det övriga samhället.

Förslag till fortsatt forskning

Studien visar att kvinnorna inte känner sig delaktiga i det svenska samhället. En av anledningarna som framkommer är arbetslösheten. Det vore värdefullt att göra kompletterande intervjuer med dessa kvinnor och andra kvinnor kring ämnet delaktighet i samhället.

Referenslista

- Ahmadi, F., & Ahmadi, N. (1995). Iranian Islam and the Concep of the individual. Sociologiska institutet, Uppsala universitet. Davishpour, M. (Red.). (2003). *Invandrarkvinnor bryter monster*. Almqvist & Wiksell International Stockholm.
- Al-Baldawi, R. (1998). *Läkartidningen*, volym 95, nr. 19.
- Alina, M. (2004). *Spaces of Diasporas. Kurdish identities, experiences of otherness and politics of belonging*. Department of sociology. Göteborg University.
- Allwood, C M., & Franzén, E C. (Red.). (2003). *Tvärkulturella möten*. Finland: Natur och Kultur.
- Almqvist, K. (2003). Allwood, C M., & Franzén E C. (Red.). (2003). *Tvärkulturella möten*. Finland: Natur och kultur.
- Andersen, H. (Red.). (1994). *Vetenskapsteori och metodlära*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersen, (1999). *Den uppenbara verkligheten. Val av samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, A. (2005). *Vänkontakter – att skapa sociala kontakter mellan svenskar och invandrare med flyktingbakgrund*. MCC-utbildning, modul 2, kurs 5, Karlstad Universitet.
- Antonovsky, A. (2002). *Hälsans mysterium*. Finland: Natur och kultur.
- Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Bengtsson, J. (1999). *Med livsvärlden som grund*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjurwill, C. (1995). *Fenomenologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Bäckman, J. (1989). *Iranska flyktingar i Sverige – Svenska Irankommittén*. Stockholm, Arashförlag. Davishpour, M. (Red.). (2003). *Invandrarkvinnor som bryter mönster*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Cullberg, J. (1980). *Kris och utveckling*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Danieli, Y. (1998). *International Handbook of Multigenerational Legacies of Trauma*. Plenum Press, New York. Malmström, C. (Red.). (2003). *Introduktion och hälsa*. Intregationsverkets stencilserie 2003:2.
- Davishpour, M. (2003). *Invandrarkvinnor som bryter mönster*. International, Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Folkhälsoinstitutet. (2002). *Födelselandets betydelse. En rapport om hälsa hos olika invandrargrupper i Sverige*. 2002:29.

- Franzén, E. C. (2001). *Att bryta upp och byta land*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Franzén, E. (2003). *I välfärdens väntrum. Studier av invandrades socialbidragstagande*. Doktorsavhandling, Göteborg Handelshögskolan.
- Holme, I. M., & Solvang, B. K. (2006). *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur
- Integrationsverket. (2003). *Mål för introduktion för nyanlända invandrare*.
- Integrationsverket. (2004). *Nationell samsyn kring hälsa och första tiden i Sverige*.
- Integrationsverket. (2006). *Sammanfattning och agenda för integration och mångfald*. Rapport Integration 2005.
- Integrationsverkets rapportserie. 1999:4 *Delaktighet för integration – att stimulera integrationsprocessen för somalisk talande i Sverige, Rapport till regeringen av integrationsverkets regeringsuppdrag*.
- Iversen, L. (1990). *Hvad vet vi om sammenhengen mellem socialt nettvekk og helbred?* Manuskript og presentasjon ved workshopen Nätverksforskningen i praktiken. Okt. 1990. Barnbyn Skå, Stockholm.
- Klefbeck, J. & Ogden, T. (Red.). (1996). *Barn och nätverk*. Liber utbildning.
- Klefbeck, J., & Ogden, T. (1996). *Barn och nätverk*. Stockholm: Liber utbildning.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lappalainen, P. (2005). *Det blågula glashuset. Strukturell diskriminering i Sverige*. SOU 2005:56.
- Lundh, C. (2005). *Invandringen till Sverige*. Stockholm: SNS förlag.
- Malmström, C. (2003). *Introduktion och hälsa*. Integrationsverkets stencilserie 2003:2.
- Niklasson, L. (1997). *Somaliska familjer i Stockholm. En undersökning av Somaliska familjers nätverk och integration*. FoU undersökning 1997:20.
- Nyberg, E. (1993). *Barnfamiljers migration*. Familjers relationer i en förändrad livssituation. Pedagogiska Institutionen. Stockholms Universitet.
- Proposition 1997/98:16. *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrarpolitik till integrationspolitik*.
- Putman, R. (1996). *Den fungerande demokratin*. Stockholm: SNS Förlag.
- Putman, R. (2001). *Den ensamme bowlaren*. Stockholm: SNS Förlag.

Rashid, S. (2002). *Att etablera sig i Sverige. En granskning av introduktionsverksamheten för flyktingar och deras anhöriga*. Riksrevisionsverket 2002:15.

Senar, R. (2002). *Röster om mångfald*. Integrationsverkets stencilserie 2002:9.

Söderlindh, E. (1990). *Invandringens psykologi*. Stockholm: Natur och Kultur.

SOU 2000:91. Nationella folkhälsokommittens betänkande ”*Hälsa på lika villkor – nationella mål för folkhälsan*”

Soydan, H. (1989). ”har krisbegreppet blivit en jargong?” Nordiskt socialt arbete, nr. 4, Universitetsförlaget, Nordiska socionomförbundets arbetskommitté Davinshpour, M. (Red.). (2003). *Invandrarkvinnor som bryter mönster*. International, Stockholm: Almqvist & Wiksell

Statens invandrarverk. (1993). *Somalier: grundinformation*. Norrköping.

Statens invandrarverk. (1997). *Individuell mångfald*. Lindköping. ISBN 91-7016-629-3

SCB 05-12-31. Statistiska centralbyrån.

Svensson, P-G (1996). *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Tiilikainen, M., Axmed, Maxamed., Amran & Lilius M, S. (2001). *Sagaal Dayrood - Nio höstregn – Yhdeksän syysadetta*. Prosa och poesi av finlandssomaliska kvinnor. Helsingfors: universitets förlaget.

Ålund, A. (1991). ”*Lilla Juga*”. Helsingborg: Carlssons Bokförlag.

Öquist, A. (2002). *Kvinna Migrant Mamma*. FoU – Södertörn nr. 22/02.

<http://sv.wikipedia.org/wiki/somalia>

www.borlang.se/gemensammakrafter

<http://hem.passagen.se//eramura/svenska/kurder.htm?k>

<http://www.ne.se>

Bilaga 1

Muntligt och skriftligt samtycke av informanten (den som ska intervjuas)

Jag gör en uppsats vid Karlstads universitet vars syfte är att beskriva invandrarkvinnors liv och hälsa i Borlänge. Jag kommer att intervju kvinnor av olika nationalitet där du är en av dem. Jag kommer att be dig berätta om ditt liv i Borlänge och hur det har förändrats sen du kom hit från ditt hemland.

Det är helt frivilligt att bli intervjuad och du kan när som helst avbryta din medverkan utan att ange något skäl. Ingen annan än jag och min handledare Kirsti Kuusela som finns vid Karlstad universitet kommer att läsa materialet.

Materialet kommer att behandlas konfidentiellt vilket betyder att ingen kommer att kunna känna igen dig i uppsatsen eftersom alla namn tas bort. Alla intervjuer bevaras inlåsta och bara jag och handledaren kan få tag i materialet.

Om du har funderingar och frågor kan du höra av dig till Agneta Andersson eller Kirsti Kuusela.

Jag har läst och förstått informationen om studien ”Invandrarkvinnors liv och hälsa i Borlänge” och samtycker (vill vara med) i intervjuundersökningen.

.....
Namn

.....
Telefonnummer

.....
Namn Agneta Andersson

.....
Telefonnummer

Handledare: Kirsti Kuusela
Karlstad Universitet
Tel. 054-700 22 31

Bilaga 2

Intervjuguide

Frågorna har under intervjun fördjupats med följdfrågor som vad, hur, berätta mer, ge exempel osv.

Bakgrund:

Berätta om dig själv, vem är du?

Ålder, gift, barn osv.

Vilket land kommer du ifrån?

Hemlandet

Vad gjorde du på dagarna?

Stödfrågor: Sociala relationer, vem umgicks du med?

Hur mådde du?, Trivdes du?

Vad var din roll i hemmet

Sverige

Vad gör du på dagarna?

Stödfrågor: Vem umgås du med?

Hur mår du?, Trivs du?

Vad är din roll i hemmet?

Hur skiljer sig livet i Sverige från livet i ditt hemland?

Känner du dig hemma i ditt nya hemland?

Känner du dig delaktig i samhället?

Känner du dig lika behandlad som svenskar?

Varför besöker du Gemensamma Krafter?